

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 1999
Guðrún Sveinbjarnardóttir
og Guðmundur H. Jónsson

6

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 1999
Guðrún Sveinbjarnardóttir
og Guðmundur H. Jónsson

Ljósmynd á forsíðu / Photo on cover: Gamla kirkjan í Reykholti, í Suður / The old church at Reykholt, looking South
Ljósmynd / Photo: Guðrún Sveinbjarnardóttir

© Þjóðminjasafn Íslands/Guðrún Sveinbjarnardóttir og Guðmundur H. Jónsson

Öll réttindi áskilin.

ISSN 1560-8050

Prentun/umbrot: Gutenberg – Hraðlestin

Efnisyfirlit

contents

Inngangur	5
1. Staða rannsóknar við árslok 1998	5
2. Markmið rannsóknar 1999	7
Aðferðir	7
Rannsóknarsvæði	7
Framgangur rannsóknarinnar	9
3. Excavation of area IV	10
4. Rannsókn á svæði V	13
5. Rannsókn á svæði VI	16
6. Excavation of area VII	17
7. Excavation of area VIII	17
8. Helstu niðurstöður	18
9. Framtíðarrannsóknir	19
Vinnufundur um þverfaglegt rannsóknarverkefni tengt Reykholti	20
10. English summary	22
Heimildir / Bibliography	29
Listi yfir myndefni / List of figures	30
Viðauki 1 / Appendix 1: Magnús Sigurgeirsson: Greinargerð um gjóskulög	31
Viðauki 2 / Appendix 2: Fundalisti / List of finds	33
Viðauki 3 / Appendix 3: Sýnalisti / List of samples	35
Viðauki 4 / Appendix 4: Ljósmyndalisti / List of photographs	37
Viðauki 5 / Appendix 5: Einingaskipurit / Harris Matrix	42

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla

Inngangur

Fornleifarannsóknir á bæjarstæðinu í Reykholti hófust af fullum krafti sumarið 1998¹. Ástæðan fyrir því að ráðist var í þessar rannsóknir á þeim tíma var sú að fyrir lá að finna þessum sögufræga stað og þeim byggingum sem þar eru nýtt hlutverk eftir að héraðsskólinn sem þar var rekinn allt frá um 1930 var aflagður vorið 1997. Miklar hugmyndir eru í gangi um uppbyggingu staðarins sem menningarseturs og áfangastaðar fyrir ferðamenn. Komid hefur verið á stofn miðaldasetri á staðnum, Snorrastofu, sem hefur á stefnuskrá sinni að iðka miðaldarannsóknir í sem víðustum skilningi. Fornleifarannsókn sú sem Þjóðminjasafn Íslands stendur fyrir á staðnum er liður í þessari uppbyggingu. Skipulagðar rannsóknir hófust fyrst á bæjarstæðinu árið 1987 að tilhlutan og með fjárstyrk frá menntamálaráðuneytinu. Þær voru þó takmarkaðar og varð að hætta þeim vegna fjárskorts árið 1989.

Rannsóknin nú í sumar var beint framhald þeirrar rannsóknar sem hófst sumarið 1998. Eins og þá var hún gerð með fjárveitingu úr ríkissjóði. Uppgræftartími og fjöldi þeirra sem tóku þátt í uppgreftinum var einnig sá sami og í fyrra. Alls unnu fimm íslenskir fornleifafræðingar og nemar við uppgreftinn í sumar, flestir allan tímann. Þau voru Guðrún Sveinbjarnardóttir stjórnandi rannsóknarinnar, Guðmundur H. Jónsson aðstoðarstjórnandi og nemi við háskólann í Sheffield, Margrét Gylfadóttir, nemi við háskólann á Gotlandi, Sigurður Bergsteinsson og Agnes Stefánsdóttir fornleifafræðingar við Þjóðminjasafn Íslands. Auk þeirra unnu við uppgreftinn Derek Watson dýrabeinafræðingur frá Bretlandi, Kristján Ahronsson fornleifafræðingur frá Kanada og

Rikke Österlund, fornleifafræðinemi við University College London. Einnig vann Rúna K. Tetzschner íslenskunemi við rannsóknina en hennar aðalstarf var í því fólgið að vera upplýsingafulltrúi við uppgreftinn og segja ferðamönnum sem komu á staðinn frá honum. Hafði fengist styrkur úr Nýsköpunarsjóði námsmanna til þess verkefnis. Rúna gerir grein fyrir verkefninu í sérstakri skýrslu. Magnús Á. Sigurgeirsson jarðfræðingur rannsakaði gjósku í uppgreftinum og gjóskulög í nánasta nágrenni við hann. Hefur hann ritað sérstaka skýrslu um þær rannsóknir (sjá viðauka 1).

Eins og í fyrra naut rannsóknin aðstoðar ýmissa aðila. Menntamálaráðuneytið útvegaði húsnæði í Reykholti meðan á uppgrefti stóð, en Óli Jón Ólason og Steinunn Hansdóttir, sem reka Hótel Reykholt sáu okkur fyrir búnaði í það og voru boðin og búin að greiða götu rannsóknarinnar. Hótelid sá starfsmönnum uppgraftarins einnig fyrir kvöldmat. Séra Geir Waage veitti sem áður margvíslega aðstoð. Starfsmenn þeir sem unnu að endurbótum gamla skólahússins lánuðu okkur ýmis verkfæri og smíðuðu styrktargrindur við hleðslur sem hætta var á að hryndu yfir veturinn. Kunnum við öllum þessum aðilum bestu þakkir fyrir aðstoðina.

1. Staða rannsóknar við árslok 1998

Þegar rannsókn lauk sumarið 1998 hafði tekist að ná þeim markmiðum sem sett höfðu verið fyrir það ár. Þau voru annars vegar að ganga úr skugga um hvaða mannvistarleifar væri að finna á svæðinu undir íþróttahúsinu sem var rífið áður en uppgreftur hófst, hins vegar að tengja öll uppgraftarsvæðin á bæjarstæðinu sem grafin höfðu verið mislangt niður við fyrri rannsóknir, stækka svæðið til þess að auðvelda túlkun mannvist-

¹ Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999.

Mynd 1: Staðsetning Reykholt
Fig. 1: Location map for Reykholt

arleifanna og koma því öllu niður á svipað eða sama uppgrftarplan.

Undir íþróttahúsinu reyndust jarðgöngin frá Snorralaug vera svo til einu mannvistarleifarnar. Ofan á göngunum var reyndar hleðslubrot sem hafði sömu stefnu og jarðgöngin en náði aðeins austar. Þetta brot, sem var skemmt í báða enda, var gert úr tveimur hleðsluröðum. Á milli þeirra voru fyllingarlæg, en í því neðra fundust m.a. brot úr flöskum og vel varðveitt dýrabein. Hleðslubrotið tengdist ekki augljóslega neinum mannvistarleifum á svæðinu og ekki er ljóst hvers konar mannvirki það tilheyrði. Utan ganganna hafði verið grafið fyrir því niður í óhreyft.

Jarðgöngin voru einnig grafin niður í óhreyft, í stöllum. Á svæðinu undir íþróttahúsinu (svæði III) voru þau aðeins rannsökuð á um 5 m kaffa til suðurs frá vegarstæðinu. Reyndust þau vera vel varðveitt á þessum stað, mikið mannvirki með grjóthlaðna veggjum sem voru að hluta til varðveittir allt upp í 1,8 m hæð. Breidd ganganna við botninn, sem var náttúruleg leirhella, var um 70 cm. Nyrst á svæði III, þar sem göngin hverfa inn í bakka vegarstæðisins sem þarna var, virtust þau sveigja til austurs.

Norðan við jarðgöngin, á bærarstæðinu sjálfu, bættist við þau hús sem þegar höfðu verið grafinn upp að hluta og tilheyrðu gangabænum sem tímasettur var til 17. - 19. aldar. Syðst í bærargöngunum bættust tvær stórar hellur við þau og eru þau nú orðin um 17 m löng. Suðurendi þeirra er skemmdur af skurðum, en ekki er líklegt að þau hafi náð mikið lengra til suðurs en þau gera nú. Hins vegar er ekki komið fyrir enda þeirra í norður. Eitthvað bættist við austurenda húss 1, en austurgöngur þess er óljós.

Austan við pípuskurðinn sem liggur á ská yfir uppgriftarsvæðið í norðvestur-suðaustur voru leifar bygginga, líklega útihús sem þarna stóðu fram á þessa öld. Meðal þeirra húsa eru hesthús og fjós og þau eru m.a. sýnd á teikningum ferðamanna sem áttu leið um Reykholt síðast á nítjándu öld og í byrjun þeirrar tuttugustu. Á þessu svæði var uppgröftur ekki kominn langt niður úr efstu lögum í lok sumars. Austan við þessar byggingaleifar, austast á uppgriftarsvæðinu, var komið niður á steiptan grunn fjóss sem þarna var reist um það leyti sem héraðsskólinn var byggður. Ljóst var í prufuskurði sem gerður var sunnarlega á svæðinu (CC326) að

mannvistarleifar liggja undir þessum grunni. Er von til þess að hann sé ekki grafinn mjög djúpt niður og að finna megi varðveittar mannvistarleifar undir honum.

2. Markmið rannsóknar 1999

Markmið þessa rannsóknaráfanga var þrjúþætt: 1. Að kanna svæðið undir smíðahúsinu sem var rífið áður en uppgröftur hófst. 2. Að halda áfram að grafa niður úr mannvistarlögum bæjarhólsins þar sem frá var horfið í fyrra. Eitt af helstu verkefnum í því sambandi var að finna hvernig jarðgöngin frá Snorralaus tengjast bæjarhúsunum og reyna að staðfesta aldur þessara leifa. Samkvæmt jarðlagaskipan eins og hún var þekkt í lok uppgriftar 1998 voru um 50 cm niður á efstu steinahleðslu ganganna, en þaðan eru að meðaltali um 1,5 m niður á botn þeirra. 3. Að opna hluta prufuskurðar A-B sem gerður var 1987 og freista þess að varpa frekara ljósi á torfvegg sem þar virtist vera í sniðinu.

Aðferðir

Sömu aðferðum var í meginatriðum beitt við rannsóknina og í fyrra. Grafið var eftir jarðlögum í einu plani eftir því sem unnt var, eftir hinni svonefndu Harris Matrix aðferð. Þessi aðferð á að stuðla að því að sem réttust mynd fái af innbyrðis- og heildarsamhengi mannvistarlaganna og mannvirkja og hentar einkar vel við gróft bæjarhóla þar sem jarðlagaskipan er flókin og mannvistarleifar brotkenndar. Einnig var stuðst við snið þar sem það þótti henta. Hverju jarðlagi, skurði og fyllingarlagi (samheiti: eining) var gefið númer og var byrjað á 337, eða þar sem frá var horfið í fyrra. Stafirnir framan við númerin gefa til kynna um hvers konar einingu er að ræða. Sem fyrr er CS notað fyrir steina, CL fyrir lag, CC fyrir skurð, CF fyrir fyllingu í skurði. Yfirlit um einingar þær sem grafnar voru upp á þessu ári er að finna í viðauka 5. Hver eining er skráð á sérstakt eyðublað samkvæmt kerfi því sem notað er við Museum of London². Í flestum tilvikum voru einingar teiknaðar og ljósmyndaðar.

Öll jarðlög, mannvirki, fundir og sýni voru mæld samkvæmt hnitakerfi því sem lagt var yfir uppgriftarsvæðið við upphaf rannsóknarinnar. X ásinn liggur til norðurs og hækkar í þá átt og Y ásinn til austurs. Hnitakerfinu var skipt upp í 5 x

5 m reiti fyrir teikningar til þess að auðvelda samsetningu þeirra í úrvinnslunni. Hæð yfir sjó var mæld frá bolta sem skrúfaður er niður í stéttina við norðurhlið inngangs í Útgarda, suðurálmú nýju skólabyggingarinnar sem nú er hluti af Hótel Reykholti. Þessi punktur var einnig fastapunktur fyrir allar mælingar með alstöð. Tveir aðrir fastir punktar eru: X146.69, Y231.28, H35.71 (pt. nr. 661) sem er í stétt norðan við bílskúra sem nú eru notaðir sem geymslur og eru austan við uppgriftarsvæðið, og X206.57, Y178.75, H38.95 (pt. nr. 662) sem er í brún klóaks með steiptum hlemmi rétt sunnan við hótelið. Fastapunktur tækisins er rör (BS2) rétt norðan við núverandi uppgriftarsvæði.

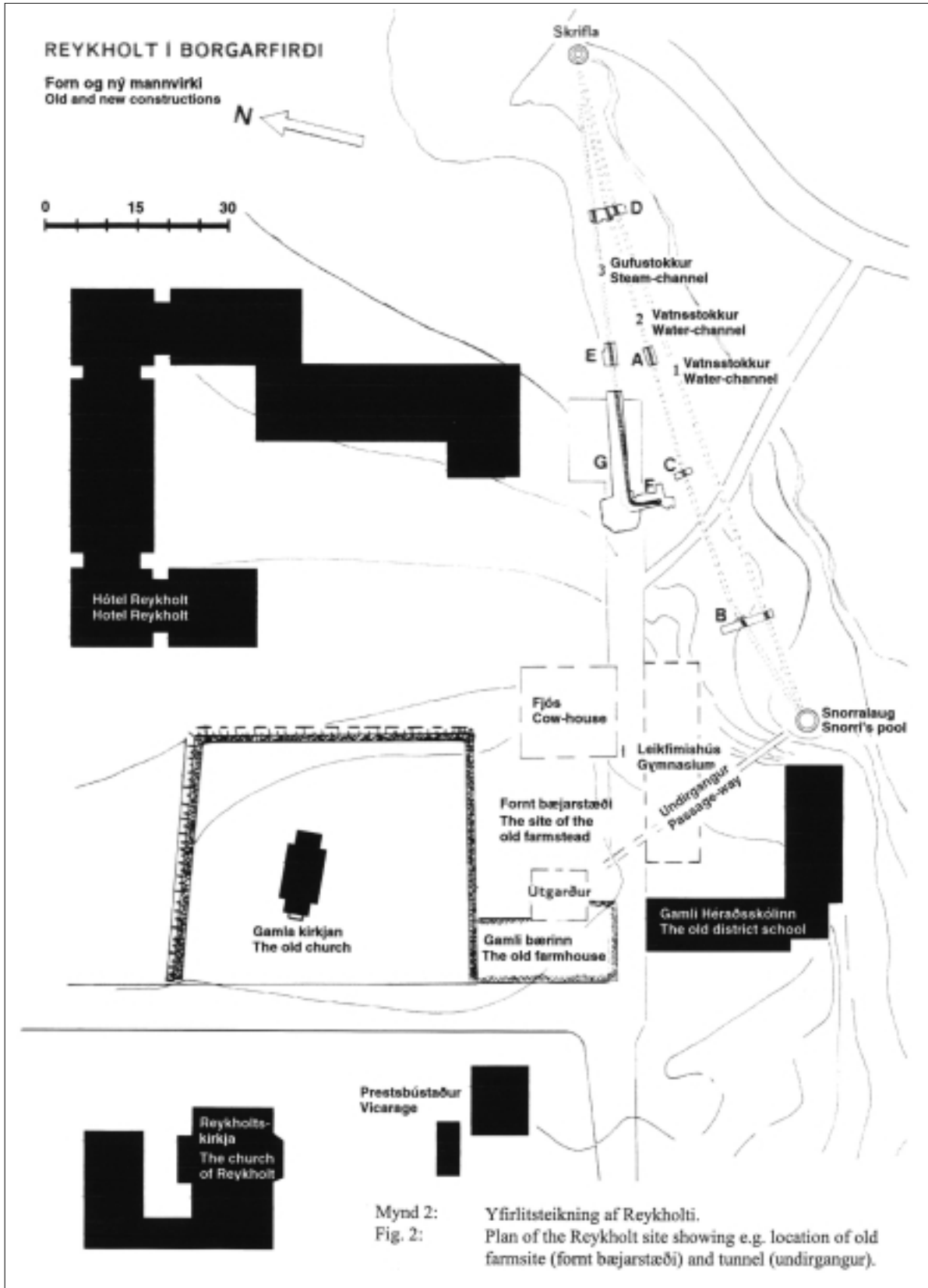
Rannsóknarsvæði

Smíðahúsið sem stóð austan við og í framhaldi af íþróttahúsinu sem var rífið í fyrra, en það svæði var nefnt svæði III, var rífið um það leyti sem uppgröftur hófst í sumar (mynd 2). Íþróttahúsið stóð á stöplum og hafði ekki verið grafið fyrir grunni þess. Hins vegar hafði verið grafið djúpur grunnur fyrir smíðahúsið og var engar mannvistarleifar að finna í honum fyrir utan þunnt móöskulag sem sást í norðurbrún grunnsins, undir veggundirstöðu smíðahússins. Beint norður af húsinu stóðu fjós og hlaða sem voru byggð í kringum 1930. Aðaluppgriftarsvæðið á bæjarstæðinu, sem samanstendur af svæðum IV, V og VI, nær í austri að grunni þessara húsa. Svæðið undir smíðahúsinu var ekki rannsakað frekar.

Vestan við aðaluppgriftarsvæðið, inni í garðinum þar sem síðasti bærinn í Reykholti stóð, var opnað um 3 x 4 m stórt svæði, nefnt svæði VII. Tilgangurinn var að freista þess að finna í prófil skurðar A-B, sem gerður var þvert yfir bæjarstæðið árið 1987, það sem túlkað hafði verið sem torfveggur með landnámsgjóskunni í. Var hreinsað uppúr skurðinum og opnað svæði um 1,5 m út frá honum á báða vegu. Nánar er fjallað um þetta í kafla 6.

Aðaláherslan var í sumar lögð á að grafa áfram niður úr sjálfu bæjarstæðinu en það samanstendur aðallega af svæðum IV og V. Þessi svæði hafa fram að þessu verið aðskilin af seinni tíma pípuræsi sem lá á ská yfir allt uppgriftarsvæðið (mynd 3). Svæði IV er austan við skurðinn og svæði V vestan við hann og nær út að ræsi gangabæjarins frá 17.-19. öld. Uppgröftur á svæði

² Archaeological Site Manual 1994.

Mynd 2: Yfirlitstekning af Reykholti (úr Þorkell Grímsson og Guðmundur Ólafsson 1988)

Fig 2: Plan of the Reykholt site showing e.g. location of old farmsite (fornt bæjarstæði) and dug down passageway (undirgangur) (from Þ. Grímsson & G. Ólafsson 1988).

IV var skemmst á veg kominn við upphaf rannsóknar í sumar. Mest áhersla var því framan af lögð á að rannsaka það svæði. Í lok sumarsins var allt uppgraftarsvæðið komið niður á sama uppgrftarplan.

Vestan við ræsi gangabæjarins er nefnt svæði VI. Þar fundust í sumar menjar um járnvinnslu og er þeim leifum lýst nánar í kafla 5. Ofan á þeim minjum var hús 2 sem tilheyrði gangabænum.

Eftir að uppgrefti lauk, þurfti í tengslum við framkvæmdir við skólahúsið að grafa skurð fyrir ýmsar leiðslur meðfram vestur- og suðurhlið þess. Vitað var að skólahúsið hafði á sínum tíma verið byggt ofan í ruslahaug bæjarins í Reykholti og að búast mætti við því að eitthvað væri eftir af honum nálægt húsinu. Guðmundur H. Jónsson var sendur frá Þjóðminjasafni til þess að fylgjast með þessum framkvæmdum eins og samþykkt hafði verið á fundi fyrr um sumarið með Framkvæmdasýslunni sem hefur umsjón með endurbótum á húsinu. Skurðurinn var grafinn um 2 m frá veggjum hússins. Við suðurhlið hússins fannst aðeins þunnt lag af móösku, en í suðurenda skurðarins við vesturhlið hússins kom ruslahaugurinn í ljós. Er þessi skurður hér nefndur svæði VIII og nánar fjallað um hvað þar fannst í kafla 7 (myndir 7 og 8).

Framgangur rannsóknarinnar

Uppgröftur hófst mánudaginn 21. júní og stóð til 6. ágúst eða í sjö vikur. Fyrstu tvær vikurnar unnu sjö fornleifafræðingar við uppgroftinn, átta næstu fjórar vikurnar og fjórir síðustu vikuna. Aðkoma að svæðinu var mun auðveldari í sumar en síðastliðið ár þegar opna þurfti uppgraftarsvæði sem síðast var unnið í árið 1989. Torfið sem lagt var ofan á jarðvegsdúk við lok uppgrftar í fyrra hafði reyndar gróíð svolítið saman og við dúkinn, en svæðið kom vel undan vetri. Það tók einn og hálfan dag að taka ofan af svæðinu. Hleðslur jarðganganna frá Snorralaug höfðu hins vegar ekki varðveist eins vel. Heybaggar höfðu verið settir ofan í göngin til þess að verja þau fyrir veturinn. Þetta reyndist ekki vel. Heyið skrapp saman og varð að leðju. Ekki bætti úr skák að vegna framkvæmda við skólahúsið hafði verið lagður vegur fyrir norðausturhorn skólans til þess að unnt væri að hafa aðgang að krikanum þar sem norður- og austurálmán mætast. Þessi vegur gekk alltof nærri göngunum. Þó nokkuð af grjóti hrundi úr vestari gangavegnum í vetur.

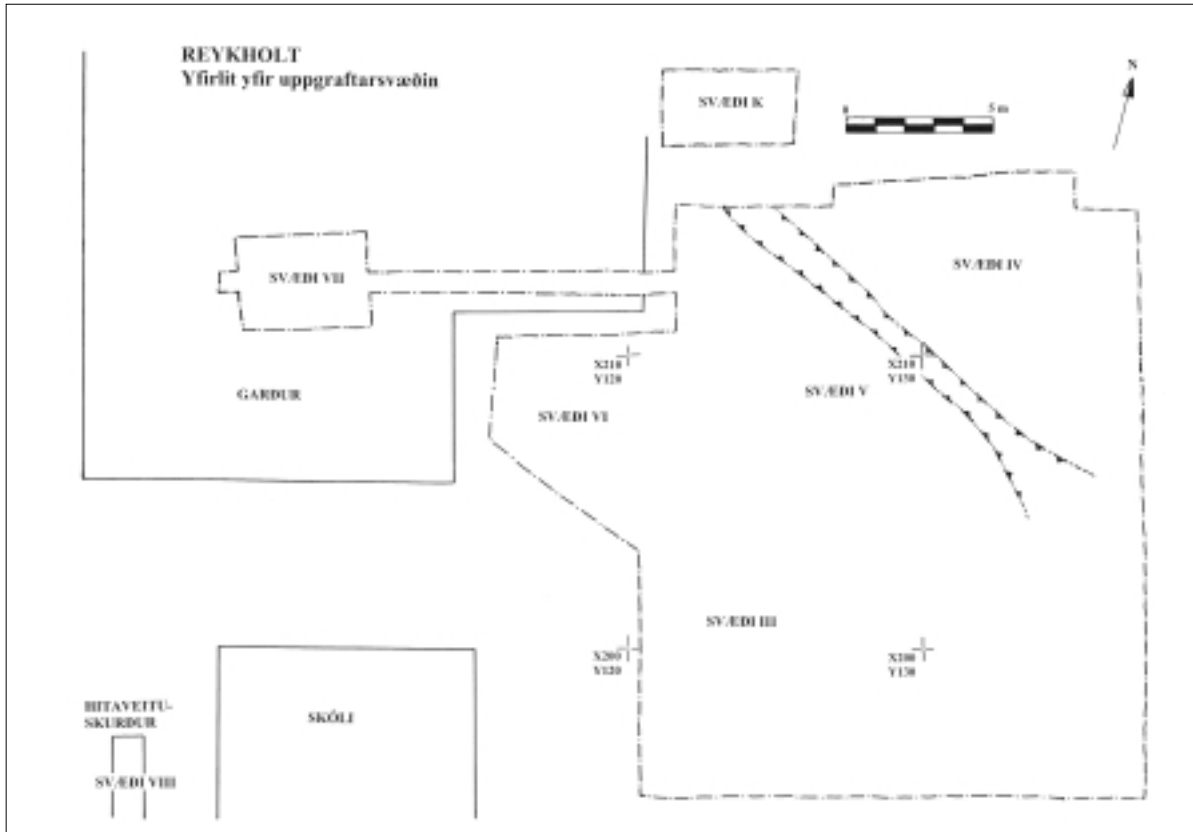
Eins og fyrr segir var smíðahúsið sem stóð austan við íþróttahúsið og í framhaldi af því rífið fyrstu vikuna sem grafið var. Reyndist grunnur þess vera mjög djúpur. Ef einhverjar byggðaleifar hafa verið á þessum stað eru þær nú að mestu horfnar. Eins og fyrr segir voru einu mannvistarleifar sem þarna var að finna móöskudreif í norðurbrún skurðarins. Hún var ekki rannsökuð frekar á þessu stigi.

Aðaláherslan var í upphafi lögð á að grafa á svæði IV en uppgroftur þar var skemmst á veg kominn í upphafi sumars. Þegar svæði IV hafði verið komið niður á sama uppgrftarplan og svæði V, voru þessi tvö svæði grafin samtímis. Austast á uppgraftarsvæðinu, austan við ræsi gangabæjarins, hafði að mestu verið grafið niður á óhreyft þegar uppgroftur hófst í sumar. Þarna voru þó, í jaðri svæðisins, einhverjar leifar gangabæjarins frá 17. - 19. öld, og á óhreyfðri jörð leifar sem virðast vera eftir einhvers konar járnvinnslu. Til aðgreiningar var þetta svæði nefnt svæði VI og er járnvinnsluleifunum lýst í kafla 5.

Á svæði VII, inni í garðinum vestan við uppgraftarsvæðið, reyndist erfitt að finna legu meints torfveggjar sem svo hafði verið túlkaður í sniði A-B sem þarna var gert 1987. Var það vegna ýmiss konar rasks á þessu svæði. Hreinsað var upp úr prufuskurði A-B, grafið niður úr yfirborðslögum sitthvorumegin við hann og síðan teiknað plan af svæðinu. Ákveðið var að halda ekki áfram rannsókn á þessu svæði að sinni.

Veður var yfirleitt mjög gott til vinnu þann tíma sem uppgrofturinn stóð, en u.þ.b. tveir dagar töpuðust af útivinnu vegna rigninga. Á tímabili var svo heitt að það var næstum óbærilegt við vinnu úti. Gengið var frá uppgraftarsvæðinu á sama hátt og gert hafði verið í fyrra. Var lagður niður jarðvegsdúkur og torf sett yfir. Verktakar sem unnu við lagfæringu skólahússins girtu svæðið fyrir okkur og smíðuðu trégrindur til þess að styðja við grjóthleðslur sem við töldum vera í hættu yfir veturinn. Annars vegar var það hleðslan í niðurgrofnu göngunum á svæði III, sú sem fór nokkuð illa síðastliðinn vetur, hins vegar veggjahleðsla mannvirkis 11 austast á uppgraftarsvæðinu.

Sú nýbreytni að hafa starfsmann alfarið í því að veita ferðamönnum sem komu í heimsókn í Reykholt upplýsingar um framgang uppgrftarins spurdist fljótt út og varð til þess að ferðamannastraumurinn, sem var þó mikill fyrir, jókst all-

Mynd 3: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðin.
Fig. 3: A map showing the extent of the excavated areas.

verulega eftir því sem á leið. Íslenskir leiðsögmenn sem komu á staðinn með hópa af erlendum ferðamönnum notuðu sér þessa þjónustu óspart og komu aftur og aftur. Íslenskir ferðamenn, bæði einstaklingar og fjölskyldur, notuðu sér þetta ekki síður og voru ákaflega þakklát fyrir þá fræðslu sem þau nutu. Byrjað var á því að veita leiðsögn eftir þörfum, en það reyndist vera of mikið álag á upplýsingafulltrúann og var þá tekið það ráð að veita leiðsögn á klukkutíma fresti. Gestir voru beðnir um að fylla út spurningalista en það efni sem þannig safnaðist var síðan notað til að gera könnun á væntingum og reynslu gesta af þessari þjónustu³. Upplýsingafulltrúinn útbjó einnig upplýsingaskilti sem voru sett upp við uppgriftarsvæðið við lok uppgriftar. Hugmyndin er að þessi skilti verði endurnýjuð eftir því sem nýjar upplýsingar koma í ljós. Áður en uppgröftur hófst í sumar hafði verið komið upp sýningu í safnaðarheimili kirkjunnar um fornleifarannsóknir á staðnum fram til þessa. Áformað er að sú sýning

³ Rúna Tetzschner 1999.

verði í þróun meðan uppgröfturinn stendur yfir. Í sumar var heimamaður í Reykholti fenginn til að taka myndir af uppgræftinum á myndband. Verður þetta efni ásamt öðru myndbandaefni af uppgræftinum klippt saman og sett inn í sýninguna.

3. Excavation in area IV

This area is delimited by the excavation boundary to the north and east and the diagonal pipe trench running northwest – southeast – in effect separating area IV from area V (fig. 3). This area consists of structure 11 which forms part of structure 10 (described in chapter 4) and a structure located along the northern edge of the excavation (structure 12). These structures are divided by a 4 m wide strip of deposits running east-west (e.g. CF339, CL440, CL438 on overall fold-out plan). A large turf wall (CL323) revealed in 1998, running north-south was removed at the beginning of the 1999 season. At the base of this turf wall was a row of foundation stones (CS329). In amongst these stones, glass and wood remains were

Mynd 4: Mannvirki 11, séð í vestur.
Fig. 4: Structure 11, looking west.

discovered indicating a recent date for the wall – probably 19th century (FG14 & FG15). After the turf was removed and the whole of area IV had been excavated slightly deeper a gravel layer was encountered (CL348) which seemed to cover large parts of area IV. This layer formed two distinct boundaries, one just short of the northern extent of the excavation area and running parallel to it and the other towards the southern edge of area IV. These boundaries proved to be part of the outline for the two aforementioned buildings, structures 11 and 12.

Structure 11

The gravel layer (CL348) ran upto, and in places, covered, a dry stone wall (CS431) (see fold-out plan). This wall consists of a course of stones, several rows deep, running north-south and about 5.5 m long, the eastern edge of structure 11. This eastern wall was located immediately under the younger turf wall (CL323) and it's foundation stones (CS354). This is a good example of structural re-use. The younger turf wall incorporates part of an older building (structure 11) to provide structural support. At the northern end this row

of stones turns a 90 degree angle and runs west for about 1 m. This forms part of the northern edge of structure 11. At this point the row of stones seems to turn to the south (CS429). This is, however, a younger phase of this structure, a point in it's history where the building has been made smaller (see fig. 4). This is mirrored on the southern wall of structure 11 (CS428), where similar structural changes seem to have occurred. Part of the original wall survives but it is fragmentary due to the resizing that has occurred (CS427). The original northern wall also shows signs of having been robbed (see 'impression of stones' on overall fold-out plan). In this location it is evident that stones have been removed from the original line of stones, most probably for the purpose of resizing the structure. It is possible that further west, in area V, similar structural changes have taken place, between structure 11 and structure 10. The exact relationship between structure 10 and structure 11 is, however, uncertain, and will not be determined fully until excavation of these areas has been completed, i.e. in the season of the year 2000. It is possible to say that structure 11 is older than the apparent resizing

that appears between it and structure 10 (CS402). Structure 10 is also slightly smaller than structure 11. It's interior dimension is 4 x 2 m while structure 11 is 5x3 m. This might indicate that the two structures were constructed at different times. It is not possible at this stage, however, to estimate whether these structures were ever contemporary. The stone walls in structure 11 have survived up to a height of ca. 70 cm in places. No postholes or structural supports of any kind (apart from the walls themselves) have been found within the structure as yet. This is in sharp contrast with the postholes discovered in structure 10. The uppermost deposits within structure 11 consist of extensive peat-ash deposits, mixed turf deposits and collapsed stone that were grouped under one context number, CL371. This reflects the collapse of the building and it's subsequent role as a dumping ground. Numerous finds of wood were made in CL371 either originating from wood panelling or a roof construction.

A small fragment of obsidian (FS16) was found within these peat-ash deposits and upon initial inspection showed signs of having been struck. It may well be an obsidian core but this has yet to be verified. If this is the case it is tempting to suggest an intimate knowledge of knapping technology within Iceland well into the medieval period. Struck obsidian has been encountered at several Viking age sites in Iceland, e.g. Grana- staðir, where it has been interpreted as being used for two functions; 1) fire-striking and 2) as a cutting implement⁴. Struck flint and obsidian within Viking age contexts in Scandinavia has often been interpreted as residual material originating from older prehistoric contexts, but it has been demonstrated that the Vikings did employ such stone technology (e.g. at Viking age and early medieval Björkö, Sweden) – a knowledge of which may have carried into later medieval times (Professor Reidar Bertelsen pers. comm.). Research into this field in Iceland has, however, been limited until now.

Other deposits encountered within this structure are all characterised by large concentrations of peat-ash (e.g. cut and peat-ash fill (CC369, CF364) cutting into CL371). The areas enclosed by the resizing wall features were also filled by peat-ash possibly indicating that these enclosures may

have originally been open, i.e. hollow.

Structure 12

This structure is found along the northern edge of the excavation area (see overall fold-out plan). The gravel layer (CL348) which covered large parts of area IV formed an east-west boundary in this area and outlined, to a large extent, the perimeter of this structure. Extensive organic deposits exposed during the season of 1998 were excavated to completion during the beginning of the 1999 season (CL351, CL353). Under these deposits a thick turf deposit was encountered (CL362). This deposit showed extensive signs of mottling which is characteristic of water inundation, i.e. waterlogging. It is probably for this reason that extensive wood remains were found at the base of this deposit up against the wall (CS433). The largest of these (FW67) was composed of two planks that seemed to have been fitted together. These planks were lifted and sent for conservation and detailed analysis. It seems likely that this represents some form of wood panelling as in the case of structures 10 & 11.

The mottled turf deposit largely filled structure 12. This structure is made up of a cut (CC434) which contains a stone wall (CS433). The stone wall, of which 5.5 m have been exposed, is made up of a single row of stones which are placed up against the cut (fig. 5). At 1 m intervals stones, largely geyselite, have been piled up against the wall. There are three of these piles which are ca. 60 cm high. The easternmost and middle piles are similar in construction, extending about 1 m out from the wall with large, almost 1 m in diameter, flat stones of geyselite resting on the top, whereas the westernmost pile is much smaller. The section of wall between that pile and the middle one is also different in that it is made up of at least three rows of stones. No wall of a similar construction is known in Iceland.

Underneath the turf deposit filling structure 12, a thin compact dark layer was encountered (CL411) which in turn covered a series of flagstones. It is uncertain how far this structure extended originally to the west as that area is extensively cut into by the drain (CS380) associated with the younger passage-way farm. Similarly the eastern end of the structure (the northeastern corner of the excavation area) is unclear. In this area a large peat-ash deposit was being exposed (CL436)

⁴ Thorsberg 1994.

Mynd 5: Mannvirki 12 nyrst á uppgraftarsvæðinu, séð beint niður í suður.

Fig. 5: Structure 12 located along the northern edge of the excavation area, looking down and south.

together with a turf wall (CL435) which may be part of a building yet to be exposed. One interesting feature which was revealed towards the end of the season was a number of stones towards the bottom of the mottled turf deposit (CL362) which showed signs of having been exposed to hot steam/water. It would seem likely that what we have here is some form of hot water management, with water or steam being channelled towards, and possibly into, structures. It is rather unclear, as yet, how exactly this was being done but the next season will undoubtedly cast light on this issue and reveal more of structure 12.

Area between structure 11 and 12

The gravel layer (CL348) that lay between the two structures is most likely younger than either structure as it was found butting up against and overlying some of the stones in both structures. Underneath the gravel layer a series of turf layers was discovered (CL438, CL440, CL439). These turf layers may be associated with the stone walls in structures 11 and 12. Cut into this area was a pit full of peat-ash (CC343, CF339)

4. Rannsókn á svæði V

Þetta svæði afmarkast að vestanverðu af göngum og ræsi gangabæjar frá 17.- 19. öld, og að austanverðu af pípuræsinu sem lá í norðvestur-suðaustur á ská yfir uppgraftarsvæðið (mynd 3). Minjar sem fundust við uppgröft á þessu svæði í fyrra voru brotakenndar. Kom þar helst til að svæðið var nokkuð skemmt af völdum síðari tíma skurða, en einnig sú staðreynd að hús hafa verið endurbyggð hvað eftir annað á þessum stað en slík umsvif skilja eftir sig byggingabrot sem erfitt er að ráða í. Það að svæðið hafði verið grafið niður í áföngum og misdjúpt við fyrri uppgrefti einfaldaði heldur ekki túlkun minjanna.

Þegar jarðgöngin sem liggja frá Snorralaus voru grafinn upp á svæði III sumarið 1998 kom í ljós hvernig þau hafa verið grafinn niður í stöllum (CC201)⁵. Framhald skurðarins sem jarðgöngin voru byggð ofaní kom fram á svæði V, undir þeim byggingaleifum sem tilheyrðu gangabænum fyrrnefnda. Að austanverðu liggur skurður jarðganganna upp undir suðvesturhorn mannvirkis

⁵ Sjá Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999, myndir 4 og 7.

10 sem var einnig niðurgrafið. Skurður mannvirkis 10 (CC406) sker skurð jarðganganna (sjá yfirlitsupprátt aftast í skýrslu). Það er ljóst bæði af afstöðu þessara tveggja skurða og því hvernig jarðgöngin liggja upp í og að horni mannvirkis 10, að mannvirki 10 er byggt ofan á jarðgöngin og er þar með yngra en þau. Að vestanverðu gengur skurður sá sem jarðgöngin eru byggð ofan í upp til norðurs í totu, undir ræsi gangabæjarins, og síðan til austurs upp í vesturgafli mannvirkis 10 (sjá yfirlitsupprátt). Hringlaga hola (CC443) sem kom í ljós árið 1989 sker þennan skurð. Holan var full af svarbláu illa lyktandi efni. Trétunnu hafði verið sökkt við norðurbrún holunnar en sýni úr henni voru hluti rannsóknarprogramms á skordýraleifum sem fram fór árið 1989⁶. Varðveisla skordýraleifa reyndist hins vegar ekki nægjanlega góð til slíkra rannsókna. Í norðurbrún holunnar (CC443) var einnig hrúga af grjóti sem virtist hafa verið kastað ofan í hana. Árið 1989 var þessi hola túlkuð sem hugsanlegt framhald jarðganganna frá Snorralaug. Nú virðist hins vegar ljóst að hún er yngri en þau þar sem hún sker skurðinn sem jarðgöngin voru byggð ofan í.

Mannvirki 10

Eins og áður segir var mannvirki 10 ekki fullgrafið á þessu ári. Á þessu stigi rannsóknarinnar má segja eftirfarandi um lagskiptingu í því. Undir því yfirborði sem skilið var við á þessu svæði þegar uppgrefti lauk 1988 var torflag (CL381). Það var innan í öllum vesturhluta hússins, en mörk þess í austurhlutanum voru óviss. Í því voru kolabitar á dreif og þykktin var 1,5-2 cm. Eitthvað hafði þó líklega verið fjarlægt af þessu lagi við fyrri uppgreft. Torfið náði út fyrir veggjasteina hússins. Er líklegt að það tilheyri yngri byggingum á svæðinu, byggingum sem hafa þá e.t.v. tilheyrt gangabænum frá 17.-19. öld. Undir þessu torflagi voru hleðslusteinaraðir húsveggjanna (CS379). Ekki er enn ljóst hvort þetta eru einnig botnsteinar þeirra. Undir torflaginu inni í húsinu voru nokkur lög af steinum á takmörkuðu svæði (CS385, CS378, CS383, CS389, CS397), líklega hrun úr veggjum og/eða þaki hússins. Neðst í þessu hrúni voru flatir steinar sem hafa líklega tilheyrt þaki hússins. Undir þessu hrúni var torflag (CL390) með gulum flekkjum í á takmörkuðu svæði innan veggja í vesturhluta hússins. Var það 2-12cm

þykkt og tilheyrir líklega hrundum torfveggjum eða þaki. Undir því var annað lag af hrundu torfi (CL395), einnig úr veggjum eða þaki, 5-10 cm þykkt með móösku og kolabítum í á strjálengi. Í þessu lagi voru timburleifar (CL392) sem fylgja meira og minna veggjahleðslum hússins, ekki síst við suðurhliðina. Torflagið (CL395) virðist hafa fallið yfir þetta timbur sem hefur að öllum líkindum tilheyrt timburþili inni í húsinu. Undir þessu lagi var rauðbrúnt/svart lag með kolabítum og móösku á strjálengi, sambland af torfi og líklega leifum gólflags (CL401). Sýni (SI41) var tekið úr þessu lagi til rannsókna á skordýraleifum.

Á takmörkuðu svæði í miðju húsinu fundust frekari gólfleifar (CL419). Samtíma því eru móösku- og torfflekkir (CL421, CL422, CL410) Í þessu gólflagi voru leifar af fjöllum (CL420). Lágu þær svo til lóðréttar meðfram veggjum hússins og eru án efa leifar af timburþiljum sem hafa klætt húsið að innan. Á stuttum kafla við suðurvegginn fannst grátt, þjappað leirlag (CL403) milli timburþilsins og grjóthleðslu veggjarins. Hefur það myndast eftir að timburveggurinn var reistur. Úr þessu lagi var tekið kolasýni (SC37) sem sent verður utan í geislakolsaldursgreiningu.

Fjórar stoðarholur fundust í gólflagi (CL401) hússins. Í flestum þeirra voru leifar af morknuðu timbri, en stoðarholurnar voru ekki grafnar upp að fullu nú í sumar. Holurnar voru á eftirtöldum stöðum: í suðvesturhorninu (CC409, CF408); í norðvesturhorninu (CC418, CF417); í norðausturhorninu (CC399, CF398) þessi hola er ávöl, 12 x 7 cm að ummáli, og í suðausturhorninu (CC405, CF404), 14 x 10cm að ummáli. Stoðirnar fjórar hafa staðið nálægt veggjum hússins og mynda þær ferhyrning um miðbik þess. Fyrir utan timburþilið voru, eins og fyrr segir, grjóthlaðnir veggir (CS379). Þeir eru gerðir úr innri hleðsluröð sem grafið hefur verið fyrir niður í gegnum óhreyft (CC406). Fyllt hefur verið upp að veggjunum að utan með torfi. Ekki er enn komið niður á botn þessarar hleðslu.

Mannvirki 10 hefur verið um 4 x 2 metrar að innanmáli. Báðir gaflar hússins eru þó nokkuð óljósir og einnig norðurhliðin. Heillegust er hleðsla suðurlanghliðar. Í austurgafli hafa verið dyr. Mynda þær að því er virðist um 1,7 m breiða kampa milli mannvirkis 10 og mannvirkis 11 sem er austan þess. Þetta svæði er ekki fullgrafið ennþá og á jarðlagaskipan þar sjálfsgagt eftir að skýrast. Á einhverju stigi hafa þessi tvö mannvirki e.t.v. verið

⁶ Buckland et al. 1992.

Mynd 6: Mannvirki 10 og nyrsti hluti jarðganganna, séð í norðaustur.

Fig. 6: Structure 10 and the northernmost part of the dug-down passage-way, looking north-east.

samtíma í notkun, en nú þegar er ljóst að hleðslur á svæði mannvirkis 11 liggja undir mannvirki 10 (CS431). (Sjá frekari umfjöllun um þetta í kafla 3).

Lítið hefur fundist af munum í þessu húsi enn sem komið er, enda ekki búið að grafa upp gólf þess nema að mjög litlu leyti. Fyrir utan timburleifarnar úr þiljum hússins, fannst eitt glerbrot (FG42) í torfinu sem þakti rústina. Er um að ræða grænleitt, smátt brot, líklega úr flösku og er það ekki ýkja gamalt. Úr þessu húsi var, auk kolasýnisins sem þegar hefur verið nefnt (SC37 úr CL403) tekið kolasýni (SC25) úr gólflagi 401 sem einnig verður sent utan í geislakolsaldursgreiningu.

Jarðgöngin

Eins og fyrr segir kom niðurgröftur jarðganganna (CC201) sem liggja frá Snorralaug fljótt í ljós á svæði V undir þeim leifum sem tilheyrðu gangabænum frá 17.-19. öld. Á svæði III var grafið niður fyrir þeim í stöllum. Mesta breidd niðurgraftarins á svæði V er 4.2 - 4.5 m, en breidd næsta stalls er ekki enn komin í ljós. Svæðið ofan á jarðgöngunum var þakið grjóti sem ekkert lag var á. Er hér um uppfyllingarefni að ræða.

Þegar uppröftur hófst í sumar var komið niður

á ræsið (CS380) sem gert hafði verið undir gönggangabæjarins. Var grjóthleðsla í báðum brúnum þess, en breidd ræsisins var um 20-30 cm. Ofan á því lágu hellur bæjarganganna. Þar sem landi hallar hér til suðurs hafði syðsti hluti ræsisins verið hlaðinn úr nokkrum hleðsluröðum til þess að rétta göngin af þannig að þau yrðu nokkurn veginn lárétt. Þar sem ræsið lá yfir jarðgöngunum frá Snorralaug hafði það sigið allverulega enda nokkuð holt undir á þeim stað. Má búast við að hér hafi alltaf verið einhver dæld í göngunum. Undir ræsinu var holan góða (CC443) sem kom í ljós 1989. Hefur hún því tilheyrð eldra byggingarskeiði en gangabærin. Undir ræsinu var einnig grjóthróngl (CS384) sem notað hafði verið til þess að fylla upp í jarðgöngin.

Grafið hefur verið niður á veggjahleðslur (CS215) nyrsta hluta jarðganganna, þar sem þau liggja upp í mannvirki 10. Á þessum stað sveigja þau all-ákveðið til austurs (sjá yfirlitsupprátt og mynd 6). Það vottaði fyrir slíkri sveigju nyrst á svæði III þar sem hleðslur jarðganganna stingast inn í bakkann. Við mannvirki 10 hafa þegar hér er komið sögu fundist tvö fyllingarlæg (CF412 og CF425) í jarðgöngunum. Í neðra laginu (CF425)

fannst birkigrein (SW43) sem send verður utan í aldursgreiningu. Lá hún ofan á steinþrepum (CS442) sem eru að koma í ljós þarna nyrst í jarðgöngunum. Þegar uppgrefti lauk í sumar höfðu þrjú vel gerð þrep verið grafin upp, en gera má ráð fyrir að þau séu fleiri, enda er hæðarmunur á milli efsta þrepsins í jarðgöngunum hér og botns þeirra þar sem þau hafa verið grafin upp á svæði III, um 1,24 m. Eins og fyrr segir eru veggir jarðganganna hlaðnir ofan í niðurgröft (CC201). Breidd ganganna þar sem þrepin eru er um 60 cm. Í fyllingarlaginu ofan á jarðgöngunum (CL384) fannst nokkuð af munum. Meðal þeirra eru tvær hálfar steinsleggjur (FS36 & 37), kljásteyn (FS38), barmbrot með þremur rákum úr rauðleirsiláti (FC39), brot út hvítleirsiláti (FC40) með grænum glerungi á báðum hliðum, brot úr steinleirskönnu (FC45) af Frechen gerð, yfirleitt tímasett til 17. aldar⁷, og jaspissteinn (FS46). Enginn af þessum munum er mjög gamall. Í efra fyllingarlagi sjálfra jarðganganna (CF412) fannst allstór vefnaðarbútur (FF57) og í því neðra birkigreinin fyrrnefnda (SW43) sem verður send í aldursgreiningu.

Samantekt

Þær byggðaleifar sem voru rannsakaðar á svæði V sumarið 1999 reyndust vera allskýrar og heillegar. Helstu mannvistarleifar sem í ljós komu voru nyrsti hluti jarðganganna (CS215) sem liggja frá Snorralaug inn á bæjarstæðið og mannvirki 10 (CS379) sem liggur austan við jarðgöngin, en hluti þess var rannsakaður við uppgröft 1989⁸ og svo aftur 1998⁹. Hvorugt þessara mannvirkja var þó fullgrafið nú í sumar. Mannvirki 10 reyndist vera um 4 x 2 m að innanmáli, með inngangi úr austri, úr mannvirki 11. Grafið hefur verið niður í óhreyft fyrir veggjum hússins sem eru gerðir úr einni grjóthleðsluröð með torffyllingu utan við hana. Fyrir innan grjótveggina hefur verið timburþil. Fjórar stoðir hafa haldið uppi þakinu. Inn í húsinu voru nokkur torflög sem koma að öllum líkindum úr þakinu. Komið var niður á gólflög hússins í lok uppgrafar nú í sumar, en frekari rannsókn á því bíður næsta sumars.

Jarðgöngin sem liggja frá Snorralaug sveigja skarpt til austurs og liggja upp að suðvesturhorni mannvirkis 10. Veggir þeirra eru grjóthlaðnir eins

og í ljós hefur komið annars staðar þar sem þau hafa verið grafin upp. Nyrst í þeim eru 3 haganlega gerð steinþrep komin í ljós. Breidd jarðganganna við þrepin er aðeins um 60 cm, en líklegt er að veggirnir hafi skriðið eitthvað saman á þessum stað.

Í grófum dráttum má skipa mannvistarleifum á þessu svæði í eftirfarandi byggingarskeið. Mannvirki 10 liggur undir húsi 1 sem tilheyrði gangabænum sem ræsið sem markar svæði V að austanverðu tilheyrði. Gangabærinn er því yngri en mannvirki 10 sem er aftur byggt ofan á jarðgöngin frá Snorralaug. Búist er við því að undir mannvirki 10 sé að finna tengingu jarðganganna frá Snorralaug við bæjarhúsin. Þetta verður rannsakað frekar næsta sumar.

5. Rannsókn á svæði VI

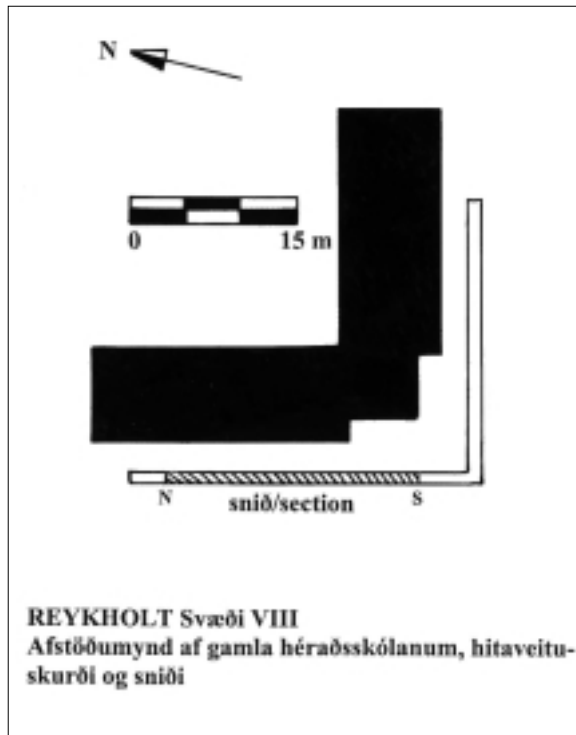
Það sem hér er nefnt svæði VI er uppgrafar-svæðið sem liggur vestan við ræsi gangabæjarins frá 17.-19. öld (mynd 3). Helstu leifar sem fundist hafa á þessu svæði við fyrri rannsóknir eru af húsi 2 sem tilheyrði gangabænum. Í því fundust a.m.k. tvö gólflög. Aðrar brotakenndar leifar höfðu þegar fundist undir því árið 1988, m.a. hellur (CS374) á afmörkuðu svæði, líklega hluti af gólfi, eldstæði og gjall. Í jarðlögum undir hellunum (CS374), en aðeins vestar á svæðinu, fundust nú í sumar leifar sem gætu hafa tilheyrt járnvinnslu (CL444). Þessar leifar liggja á óhreyfðu. Nyrst eru þrjár hellur í röð. Rétt sunnan og vestan við þær er grunn dæld sem í er járnútfelling. Í dældinni er hola sem ekki er fullgráfin enn og grunn rás úr henni, um 20 cm breið og 70 cm löng sem endar í dýpri holu. Ofan á síðarnefndu holunni var hella. Í dældinni með járnútfellingunni fannst nokkuð af gjalli (SI47). Líkist það meira járnsmíðagjalli en rauðablástursgjalli, enda taldi Kristín Sigurðardóttir, sérfræðingur í járn og járnvinnslu sem skoðaði það, einnig að svo væri. Sýni af gjallinu verður sent utan til greiningar.

Þessar leifar minna nokkuð á lýsingu á járnvinnslustað sem fannst í kirkjurústinni á Neðra Ási í Hjaltadal¹⁰, þó að þær járnvinnsleifar séu mun ótvíræðari en leifarnar í Reykholti. Þar er m.a. lýst grunnri holu sem rás liggur út úr. Járnvinnsleifarnar í Reykholti voru ekki fullkann- aðar nú í sumar.

⁷ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1996, bls. 41.

⁸ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1989.

⁹ Sjá Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1998, CS284 á mynd 14.

Mynd 7: Afstöðumynd af hitaveituskurði vestan við skólann, svæði VIII.

Fig. 7: Location of trench west of the school, area VIII.

6. Excavation of area VII

This area is the expanded western end of the test trench excavated during the 1987 season (Snið A-B) (see fig. 3). This test trench had previously revealed the remains of a turf wall (CL363) containing 'landnám' tephra and associated cultural deposits which were tentatively interpreted as floor layers. During the season of 1999 it was decided to expand the western end of the trench to try to determine the orientation of this turf wall and to establish the nature and date of these deposits.

A plan showing the original test trench along with the expanded area can be seen in figure 3. The area is c. 4 x 3 m. It proved to be extensively disturbed by relatively recent intrusion (e.g. CL368). As a result, it was difficult to determine the orientation of the turf wall revealed in 1987. A sample of carbonised organic material for dating purposes was retrieved from a dark organic deposit which contained considerable amounts of peat-ash. This could represent the remains of a floor layer

¹⁰ Orri Vésteinnsson 1998, 29-31.

associated with the turf wall. If this is indeed the case, the 'floor' layer indicates that this building extends further to the west – towards the modern priest's residence. As yet no material has been dated as the material sampled might not prove to be adequate.

7. Excavation of area VIII

In september 1999 the construction company responsible for the renovation of the school building at Reykholt contacted the National Museum of Iceland and requested the presence of an archaeologist during the excavation of a trench for a hot water pipeline. Such monitoring by an archaeologist had been requested by the museum at a meeting held earlier in the summer. The trench was located to the south and west of the present school building (see figs. 7 & 8). Cultural deposits were encountered in both trenches. The southern trench revealed a peat-ash deposit which ran along its entire course. It was c. 5-10 cm thick and fairly clean, i.e. it did not visibly contain any cultural features, plant or animal material. The western trench however, revealed extensive peat-ash deposits. The trench was excavated with a mechanical digger (JCB) under strict supervision. Work was stopped periodically and all deposits examined in detail. All finds which were exposed were recorded and bagged. The trench was excavated to a depth of c. 1.2 metres. It was not possible to determine the depth down to natural undisturbed sediments as cultural deposits were encountered throughout the trench. The southern half of this western trench revealed a large amount of bone material and extensive peat-ash and charcoal deposits which contained iron-working slag. The presence of bone was somewhat unexpected as it was an infrequent find during the excavations of 1998-1999 probably as a result of soil acidity. The survival of bone in the trench may result from the thickness of these peat-ash deposits (probably between 2-3 metres) which effectively sealed and preserved the bone. Other finds from the trench include 2 half hammer-stones (FS65 & 66) and a shard of redware (FC64), glazed on the inside, probably belonging to a tripod used for cooking. The date is uncertain, but it is probably of a late date.

The deposits encountered in this western trench probably represent what remains of the farm

midden. Drawings by Collingwood from the late 19th century¹¹ and Bruun¹² from the early 20th century show what seems to be a large mound to the northwest of Snorri's hotpool where the present school building now stands. Oral accounts from workmen present during the construction of the school in about 1930 tell of extensive peat-ash deposits in excess of 2 metres thick being encountered during the excavation for the buildings foundation (Rev. Geir Waage pers. comm.). The deposits encountered in the western trench show that they have been extensively truncated at some point, most probably during the construction of the school building. The section (fig. 8) shows that the peat-ash deposits have been deposited one on top of another forming a diagonal bedding angle. This may be explained as being a result of the natural slope of the area. A north-south slope is encountered by the south-western corner of the school building and it would seem that people in the past were depositing their refuse onto the slope. Through time this slope has grown to the south as a result of this dumping activity. This is stratigraphically evident in the section. The oldest deposits are probably to be found half way along the trench where the original slope is located, while the youngest deposits are located further to the south where the present slope is. It was not possible, however, to determine any absolute dates for these deposits. No tephra layers were immediately visible in the trench but they may well have been overlooked as all recording undertaken so far during these building activities has been minimal.

On the grounds of the above evidence it is recommended that these midden deposits located to the west of the present school building be investigated further. The preservation of bone material would seem to be high and the presence of plant material (both microscopic and macroscopic) cannot be excluded. These midden deposits provide us with the opportunity to examine the economic history of Reykholt as documented through the remains of the domestic animals being utilised and managed at this site. An open area excavation of these deposits (c. 10 x 3 m) together with an extensive sieving and sampling programme would therefore seem appropriate.

¹¹ Collingwood & Jón Stefánsson 1899, fig. 39.

¹² Bruun 1987, bls. 509.

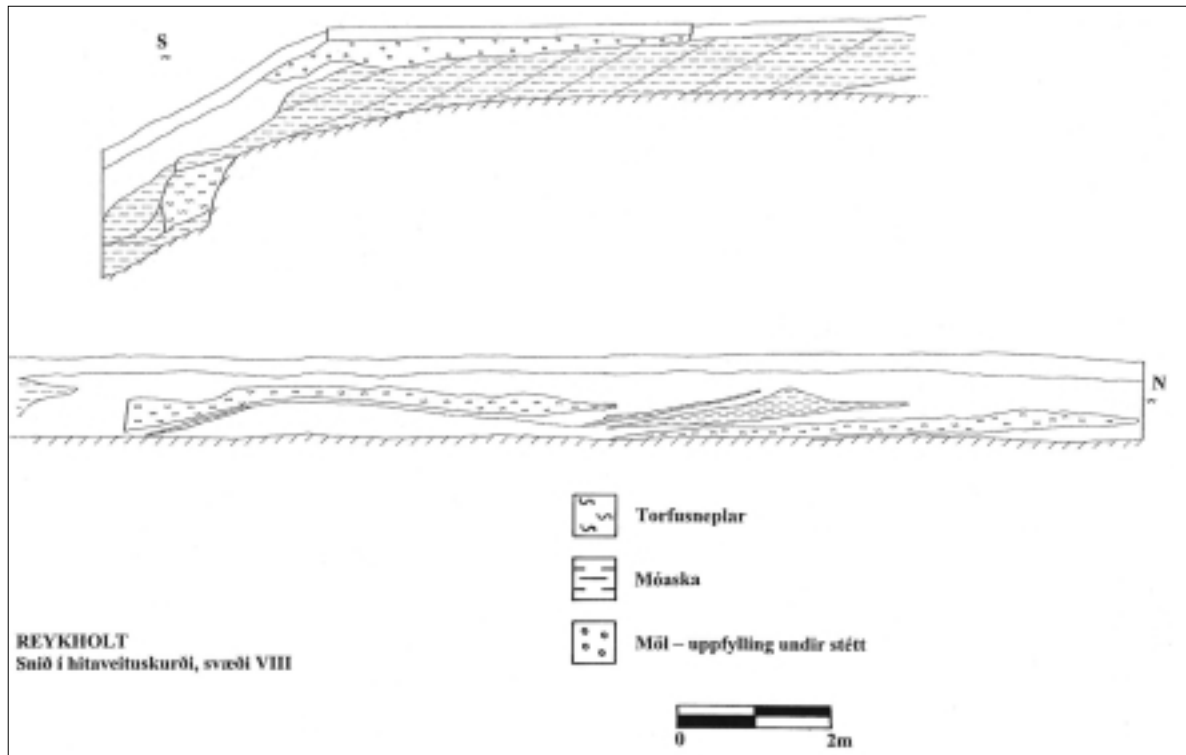
8. Helstu niðurstöður

Aðkoma að uppreftinum í sumar var mun auðveldari en síðastliðið sumar og þær leifar sem grafnar voru upp voru mun heillegri en það sem rannsakað var í fyrra. Engar frekari mannvistarleifar fundust sunnan við bæjarstæðið undir smíðahúsinu sem var rífið í upphafi sumars. Aðaláherslan var lögð á að rannsaka það svæði sem nú þegar hefur verið opnað á bæjarstæðinu sjálfu (sjá yfirlitsupphrátt og mynd 9).

Undir syðsta hluta ræsis gangabæjarins frá 17. – 19. öld kom nyrsti hluti jarðganganna sem liggja frá Snorralaus í ljós. Hafði ræsið verið byggt ofan á jarðgöngin og norðan við þau er það grafið niður í óhreyft, a.m.k. á parti. Jarðgöngin eru einnig grafin niður í óhreyft, en sá niðurgröftur gengur upp í niðurgröft mannvirkis 10. Mikið af grjóti lá ofan á nyrsta hluta jarðganganna. Virðist það hafa verið sett þar til uppfyllingar undir mannvirki sem hafa að öllum líkindum tilheyrt gangabænum frá 17. – 19. öld. Jarðgöngin, sem hafa norð-vestlæga stefnu frá Snorralaus, sveigja allskarpt til austurs síðasta spölinn og enda við suð-vesturhorn mannvirkis 10 sem hefur verið byggt ofan á þau. Í nyrsta hluta jarðganganna eru þrjár steintröppur komnar í ljós, en enn er ógrafið milli þeirra og þess hluta ganganna sem var grafinn upp á svæði III í fyrrasumar. A.m.k. tvö fyllingarlög hafa fundist í göngunum til þessa, en það bendir til þess að það hafi tekið einhvern tíma fyrir þau að fyllast eftir að þau fóru úr notkun.

Austan við mannvirki 10 er mannvirki 11. Tengslin milli þessara tveggja mannvirkja eru enn óljós. Er hugsanlegt að þau hafi á einhverju byggingarskeiði verið samtímis í notkun, en það er þó ekki víst. Ljóst er hins vegar að mannvirki 11, sem hefur fleiri en eitt byggingarskeið, er á einhverju þeirra eldra en mannvirki 10. Timburleifar, sem hafa verið túlkaðar sem leifar eftir þil, hafa fundist í báðum húsunum. Hins vegar hafa stoðarholur einungis fundist í mannvirki 10. Austurendi mannvirkis 11, sem var fullt af móösku og hefur augljóslega verið notað fyrir rusl eftir að hætt var að nota húsið, er enn óljós og rannsókn gólflaga í báðum mannvirkjum bíður næsta sumars.

Tengsl þessara mannvirkja við mannvirki 12 eru óljós. Einnig er óljóst hvort stöplarnir sem byggðir hafa verið með eins meters millibili norðan í veggheðslu mannvirkis 12 eru innaní eða utan byggingar. Þessir stöplar, sem ná hátt í 1 m í

Mynd 8: Snið í hitaveituskurði, svæði VIII.
Fig. 8: Section in the trench, area VIII.

norður frá veggnum, eru ca. 60 cm háir, gerðir úr hverasteini og ofan á tveimur þeirra hvíla hellur úr hverasteini sem eru hátt í 1 m í þvermál. Þessi veggur á sér enga hliðstæðu í íslenskri byggingarsögu sem þekkt er í dag. Hellur norðan við vegginn sem virðast vera gólfhellur benda frekar til þess að stöplarnir séu innan byggingar. Timburleifar sem þarna fundust og gætu verið leifar eftir þil styrkja þá túlkun nokkuð, en þetta mun skýrast þegar svæðið verður stækkað til norðurs. Við þá stækkun má einnig vænta þess að unnt verði að varpa ljósi á notkun steina með hverahrúðri sem fundust norðan við vegginn, en ekki langt frá þessum stað fannst um 44 cm langur hverasteinn sem hafði lögum rennu þegar fjós og hlaða voru byggð hér í kringum 1930¹³. Í safnaukaskrá Þjóðminjasafnsins er talið að hveragufa eða hiti hafi verið leidd eftir rennunni. Ekki er ólíklegt að eitthvert samband sé á milli þessara tveggja funda. Við stækkun svæðisins til norðurs og austurs verður einnig unnt að varpa ljósi á byggingu sem var að koma í ljós í norðausturhorni uppgraftarsvæðisins í lok sumars.

Ekki tókst að varpa frekara ljósi á legu meints torfveggjar á svæði VII með landnámsgjóskunni,

sem svo var túlkaður árið 1987. Hins vegar var sú sögn, að leifar af ruslahaugi bæjarins, sem var þar sem gamla skólahúsið stendur núna, væri enn að finna vestan við húsið, staðfest þegar hitaveituskurður var grafinn á þeim stað. Skurðurinn var 1,2 m djúpur og fundust leifar ruslahaugisins niður á botn hans, en hann er líklega mun dýpri. Vel varðveitt dýrabein fundust í haugnum, og það lofar góðu um þær upplýsingar sem vænta má úr honum um búskaparhætti í Reykholti gegnum tíðina.

9. Framtíðarrannsóknir

Eftir uppgröft nú í sumar liggur nokkuð ljósar fyrir en áður hvert umfang rannsóknar á staðnum þarf að vera svo að vel sé. Í rannsóknaráætlun þeirri sem gerð var árið 1997 var gert ráð fyrir að uppgröftur bæjarstæðisins og nánasta umhverfis þess, ásamt smærri rannsóknum á nokkrum öðrum stöðum í Reykholtaldalnum, tæki fjögur sumur og fornleifarannsóknir stæðu yfir í þrjá og hálfan mánuð hvert sumar. Síðastliðin tvö sumur hefur aðeins verið veitt fé til vinnu í tæpar sjö vikur hvert sumar. Rannsóknaráætlunin er því í stöðugri endurskoðun.

Ljóst er eftir starfið nú í sumar að það þarf að

stækka uppgraftarsvæðið til norðurs til þess að kanna framhald þeirra minja sem komu í ljós nyrst á svæðinu, þ.e. mannvirkis 12 og minja sem fundust norðan þess (sjá yfirlitsupprátt). Áformað er að stækka svæðið næsta sumar um 7 - 8 metra til norðurs, eða svo til að kirkjugarðinum. Við þessa stækkun tengist svæði K, 4,5 x 2,5 m stórt svæði sem var rannsakað árið 1989, aðaluppgraftarsvæðinu (sjá mynd 3). Á svæði K kom í ljós framhald ganga gangabæjarins frá 17. - 19. öld og hluti af herbergi sem tengist göngunum. Einnig er áformað að opna ca. 10 x 3 m stórt svæði við suðvesturhorn skólahússins til þess að rannsaka ruslahauginn sem þar kom í ljós þegar grafinn var skurður fyrir hitaveitulögn á þeim stað í september 1999. Héraðsskólinn var byggður ofan í ruslahaug bæjarins og ekki var vitað fyrir víst fyrr en nú í sumar hvort eitthvað væri eftir af honum.

Auk þessara nýju uppgraftarsvæða verður haldið áfram að grafa niður úr því svæði sem grafið var á í sumar. Þar liggur helst fyrir að grafa upp úr jarðgöngunum frá Snorralaus og kanna hvernig þau tengjast bæjarhúsunum. Mannvirki 10 og 11 eru ekki fullgráfin, en ljóst er að mannvirki 10 hefur verið byggt ofaná göngin. Mannvirki 11 virðist, a.m.k. að hluta til vera eldra en mannvirki 10. Áfram verður unnið að því að stækka rannsóknina út fyrir sjálfan uppgröftinn og að gera hana bæði fjöl- og þverfaglega með því að stofna til samvinnu við sérfræðinga á ýmsum sviðum og draga inn í hana nemendur frá ýmsum löndum. Vinnufundur sá sem haldinn var í Reykholti dagana 20. og 21. ágúst á þessu ári var liður í þeirri áætlun. Sérstök skýrsla verður gerð um þennan fund, en hér á eftir er gerð grein fyrir því helsta sem þar gerðist.

Vinnufundur um þverfaglegt rannsóknarverkefni tengt Reykholti

Dagana 20. og 21. ágúst 1999 var haldinn vinnufundur í Reykholti þar sem ræddar voru hugmyndir um að efna til alþjóðlegs þverfaglegs rannsóknarverkefnis um Reykholt, sögu þess og umhverfi. Fundurinn var haldinn í framhaldi af fundi sem haldinn var í júní 1998 en tilgangur hans var að efna til alþjóðlegs samstarfs um fornleifarannsóknirnar í Reykholti. Til hans hafði verið boðið nokkrum málsmetandi fræðimönnum í

Danmörku og Noregi og varð niðurstaðan sú að halda ofangreindan vinnufund. Tókst að afla fjár til hans frá Þjóðminjasafni (sérliður í fjárveitingu til safnsins), Rannís (forverkefnisstyrkur) og Norræna menningarsjóðnum, NOS-H (forverkefnisstyrkur). Auk Þjóðminjasafns Íslands áttu aðild að undirbúningi vinnufundarins: forsvarsmenn Sagnfræðistofnunar Háskóla Íslands og Snorrastofu, fræðaseturs sem nýlega hefur verið komið á fót í Reykholti og hefur það hlutverk að sinna miðaldafræðum, sögu Borgarfjarðar og halda uppi minningu Snorra Sturlusonar.

Um það bil fjörutíu sérfræðingum á ýmsum fræðisviðum og frá mörgum löndum var boðið til vinnufundarins. Meðal þeirra voru fornleifafraeðingar, sagnfræðingar, örnefnafræðingur, arkitekt, handritafræðingar, bókmenntafræðingar og náttúruvísindafólk, þ.e. landfræðingar, jarðfræðingar, búfræðingar og veðurfræðingur. Markmið vinnufundarins var, eins og fyrr segir, að freista þess að skapa fjölfaglegt rannsóknarverkefni tengt þessum sögufræga stað og nánasta umhverfi hans sem veitir okkur nýja vitneskju, ekki sist um 13. öldina. Áformað var að gera þetta með því að tefla saman rannsóknum á staðnum á ofangreindum sviðum með það í huga að þessi mismunandi svið geti í sameiningu varpað nýju ljósi á sögu byggðar á staðnum og í viðara samhengi. Markmið vinnufundarins var að fá yfirlit um þá þekkingu sem til er um svæðið og það tímabil sem rannsaka á, og ræða möguleika og áhuga á samvinnu og frekari rannsóknum tengdum Reykholti og sögu þess.

Reykholt er meðal mikilvægustu staða íslenskrar sögu og bókmennta. Í ljósi þess að mikið magn ritheimilda er til um staðinn, allmiklar rannsóknir hafa nú þegar verið gerðar á verkum Snorra Sturlusonar og bókmenntafræði 13. aldar, fornleifarannsókn fer nú fram á staðnum og hversu mikilvægt Reykholt er menningarlega fyrir Skandinavíu og Norður-Atlantshafssvæðið í heild, virðist staðurinn mjög vel fallinn til þverfaglegrar rannsóknar eins og þeirrar sem hér er til umræðu. Hún mun sameina rannsóknir á sviðum sem hingað til hafa verið einangruð hvert frá öðru.

Auk hins fræðilega gildis rannsóknarverkefnisins ber einnig að lita á það í ljósi þess að stefna ríkisstjórnarinnar er að örva búsetu í Reykholtsdal. Í því augnamiði hefur menntamálaráðuneytið fundið gömlu skólabyggingunni nýtt hlutverk og

¹³ Þjms. 10584. Sjá mynd 7 í Þorkell Grímsson 1960.

Mynd 9: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðið í lok uppgriftar 1999, séð í austur.
 Fig. 9: Overview over the excavation area at the end of the excavation in 1999, looking east.

stutt Snorrastofu. Það er ljóst að rannsóknarverkefnið mun hafa mikla þýðingu fyrir Reykholt sem miðaldasetur og áningarstað fyrir ferðamenn. Enginn vafi er á því að mikill hugur er á þessu samvinnuverkefni. Það eitt að svo margir fræðimenn af hinum ýmsu frædisviðum tóku þátt í fundinum sýnir það.

Vinnufundurinn hófst með því að haldin voru tíu stutt inngangserindi um hin ýmsu efni. Erindin voru flutt á ensku en það var mál alls vinnufundarins. Eftir að Þór Magnússon Þjóðminjavörður hafði boðið fundargesti velkomna og Hjörleifur Stefánsson minjastjóri Þjóðminjasafnsins kynnt verkefnið, voru eftirtalin erindi flutt: Helgi Þorláksson, prófessor í sagnfræði við Háskóla Íslands: 'Icelandic society in the 12th and 13th centuries: with special reference to Snorri Sturluson', Guðrún Sveinbjarnardóttir, stjórnandi uppgriftarins í Reykholti: 'Archaeology at Reykholt: past and present', Reidar Bertelsen, prófessor í miðaldaforaleifafræði við háskólann í Tromsø: 'The settlement mounds of Norway as a background for economic, cultural and social history', Karl Gunnar Johansson, textafræðingur við háskólann í Gautaborg:

'Philology and interdisciplinary research – the Sturlungs, Benediktine Monasteries and Manuscript tradition, Guðrún Gísladóttir, lektor í landafræði við Háskóla Íslands: 'The role of physical landscape in forming the settlement pattern of a subsistence farming society, Mats Widgren, prófessor í landafræði við háskólann í Stokkhólmi: 'Historical geography and medieval landscapes', Svavar Sigmundsson, forstöðumaður Örnefnastofnunar Íslands: 'Place-names in Reykholtssdalur', Haukur Jóhannesson, jarðfræðingur á Náttúrufræðistofnun Íslands: 'Tephra layers in Borgarfjörður and literary sources', Jesse Byock, prófessor í íslenskum fræðum við háskólann í Los Angeles, Kaliforníu: 'The Mosfellsdalur project' og Steffen Stummann Hansen, rannsóknarlektor í miðaldaforaleifafræði við háskólann í Kaupmannahöfn: 'The Danish tradition of large-scale projects – a possible structure for the Reykholt project'.

Eftir erindin skiptu þátttakendur vinnufundarins sér í þrjá umræðuhópa. Nefndist einn 'Reykholt and its environmental setting', annar 'Reykholt, its archaeology and history' og sá þriðji 'Reykholt,

its literary setting'. Aðalumræðuefni fyrsta hópsins var hvernig rannsaka mætti rekstur býlisins Reykholt í gegnum aldirnar. Er um að ræða rannsókn á landnotkun, landgæðum og búnaðarsögu svæðisins með því að tvíanna saman umhverfisrannsóknir og athuganir á ritheimildum. Fyrsta skrefið er fornleifaskráning sem þarf að haldast í hendur við kortagerð og skráningu örnefna á kort. Miðað er við að í fyrstu umferð verði þær jarðir sem heyrðu beint undir Reykholt skoðaðar. Undir þennan þátt heyrir einnig athugun staða í nágrenni Reykholt sem tengjast staðnum á einhvern hátt, eins og verslunarstaða, þingstaða, sela og næstu býla.

Í hópi tvö var meðal annars rætt um fornleifarannsóknina og t.d. hvernig nota mætti ritheimildir afturvirktil til þess að varpa ljósi á sögu staðarins á 13. öld. Meðal spurninga sem leitast verður við að svara er hvenær og hvers vegna Reykholt varð auðugur 'staður' (höfuðból, prestssetur) og hvers vegna Snorri valdi að búa þar. Til þess að svara því þarf samanburð við aðra 'staði' á Íslandi og sambærileg höfuðból erlendis, ekki síst í Noregi. Líklegt er að áhrifa gæti erlendis frá, ekki síst frá Noregi, í byggingarlist og búnaði í Reykholti á dögum Snorra í ljósi þess sambands sem vitað er að hann hafði þangað. Slík könnun þarfnast samanburðar og samvinnu við vísindamenn á Norðurlöndum.

Í hópi 3 var meðal annars rætt um ritun og vald og Reykholt sem menntasetur. Meðal spurninga eru: Úr hvernig jarðvegi er ritmenning sprottin? Þetta þarfnast samanburðar við menntasetur erlendis, t.d. í Noregi, Þýskalandi og Bretlandi. Hvað var það í íslensku 13. aldar samfélagi sem gerði Snorra kleift að rita verk sín í Reykholti og getur fornleifafræðin varpað ljósi á þetta? Hvað má lesa út úr verkum Snorra um hugmyndaheim hans og stöðu Reykholt? Viðtökufraði, eða það hvernig Snorri hefur verið 'skapaður' af seinni tíma kynslóðum.

Margar hugmyndir komu fram á vinnufundinum. Það sem nú liggur fyrir er að vinna úr þessum hugmyndum og koma þeim fyrir innan viðráðanlegs og raunhæfs rannsóknarverkefnis. Lagt var til í lok fundarins að stofnað yrði ráð 10 – 12 manna, með þátttakendum úr ýmsum greinum sem ynnu frekar úr þessum hugmyndum og að undirbúningi verkefnisins. Þetta starf er nú þegar komið í gang.

10. English Summary

Introduction

Archaeological investigations were resumed by the National Museum of Iceland at the old farm-site at Reykholt in the summer of 1998¹⁴. These investigations which have been financed by the Government form part of an effort by the Ministry of Education to find a new role for this historic site and the old school buildings. The aim is to make the site into a cultural centre and a centre for visitors. The establishment of a medieval research centre, Snorrastofa, dedicated to the memory of the poet and statesman Snorri Sturluson, forms part of these efforts.

The investigations this summer were a direct continuation of the excavation of last year. The excavation period was also the same, i.e. seven weeks. The excavation team averaged eight archaeologists and students of archaeology. Taking part the whole time were Dr. Guðrún Sveinbjarnardóttir (director), Guðmundur H. Jónsson (assistant director), Sigurður Bergsteins-son (archaeologist; National Museum of Iceland), Derek Watson (zooarchaeologist; research student, University College London), Margrét Gylvadóttir (archaeology student, Gotland), and for shorter periods Kristján Ahronsson (archaeologist; research student, Edinburgh University), Agnes Stefánsdóttir (archaeologist; National Museum of Iceland) and Rikke Osterlund (archaeology student; University College London). Also working on the excavation the whole time was Rúna Tetzschner (student of Icelandic studies and ethnology; University of Iceland). Her main job was that of an information officer for the excavation. Such a post had not been in operation at the excavation before, or indeed at any excavation in Iceland so far, but was much needed because of the popularity of this site. A grant was received from the University of Iceland to develop ideas for such a post¹⁵. Geologist Magnús A. Sigurgeirsson visited the site and investigated tephra layers in and around the excavation (see appendix 1).

Thanks are due to the following: the Ministry of Education for providing accommodation at Reykholt; the proprietors of Hótel Reykholt, Óli

¹⁴ Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999.

¹⁵ Rúna K. Tetzschner 1999.

Jón Ólason and Steinunn Hansdóttir, and the Reverend Geir Waage for practical assistance; Árni Björnsson for reading over the Icelandic text of this report.

1. The state of the excavation by the end of 1998

The objectives of the 1998 investigation had been met. These were on the one hand to investigate what building remains there were under the sports hall torn down earlier in the summer, on the other to connect and enlarge the areas at the farm-site itself excavated in 1988 and 1989 and get them down to a similar excavation level.

The dug-down passage leading from Snorralaug and a wall fragment with the same orientation, but overlying it, turned out to be the only preserved remains under the sports-hall. Both were dug down and the passage, of which a 5 m stretch was exposed, was filled with layers of peat-ash which had been deposited at different times. It was made of dry-stone walling preserved up to a height of 1.8 m, c. 70 cm wide at the bottom with a floor made of natural clay. It was orientated northwest-southeast, but at the north end as exposed at that point it seemed to turn to the east. To the north of the dug-down passage-way lies the old farm-site. Some additions were exposed to the buildings of a 17th – 19th century passage-way farm already excavated. These include an addition to the south end of the passage-way itself, which is now c. 17 m long, and to the eastern end of house 1.

Excavation in area IV, to the east of a pipe trench which cuts the excavation area in a northwesterly-southeasterly direction, had not proceeded very far by the end of the season. The building remains found in this area probably belong to animal houses depicted e.g. in drawings made by foreign travellers who visited Reykholt in the late 19th and early 20th centuries. At the eastern edge of the excavation area the concrete foundations of a byre and barn built here around 1930 were encountered. A test trench made in this area shows cultural deposits extending underneath the foundations.

2. Objectives of the 1999 investigation

These were threefold. First, to investigate the site of a house which was torn down at the beginning of the summer to the east of the sports hall removed last summer. Second, to carry on with the excavation of the farm-site itself. One of the

main tasks there was to find the connection of the dug-down passage-way to the farm buildings and to establish the date of these remains. Third, to open up the western end of trial trench A-B made in 1987 in order to try to throw light on what was interpreted as a turf-wall including the landnám tephra layer.

Methodology

In the main the same methodology was adopted as last year, that of open-area excavation with the occasional use of trenches to reveal stratification. The single context recording system was adopted, giving each deposit a running number, starting with 337, where we ended last summer, preceded by a letter-code indicating the type of context. CS stands for stone, CL for layer or deposit, CC for cut and CF for fill. Each context was recorded on a recording sheet similar to those used by the Museum of London. It was then drawn and photographed.

A grid had been laid out on the site in 1987. The datum point is X200, Y100 with X increasing to the north and Y to the east. The area was divided into 5 x 5 m squares for drawing purposes to facilitate subsequent processing. The height above sea level point is a bolt in the pavement at the north side of the entrance into Útgarðar, the south wing of the hotel.

Areas of excavation

The house torn down to the east of the sports hall (fig. 2) turned out to have a very deep foundation which would have destroyed any remains which might have been there. Only a thin layer of peat-ash was discovered in the northern section of the hole. The byre and barn, which concrete foundation appeared at the eastern edge of the main excavation area, stood just north of the hole. This area was not investigated any further.

To the west of the main excavation area, in the garden where the last farm stood, an area c. 3 x 4 m in size, area VII was opened (fig. 3). The aim was to try to find the orientation of a turf-wall containing the landnám tephra found in section A-B made here in 1987.

The main emphasis was laid on investigating the farm-site itself, consisting of areas IV, V and VI. So far areas IV and V have been divided by a pipe trench which cuts diagonally across the site, with area IV to the east of it and area V to the west up

to the drain of the passage in the 17th – 19th century passage-way house. To the west of that is called area VI. The whole farm-site, areas IV, V and VI had been excavated down to a similar level by the end of the summer.

In September, well after the end of the excavations, a trench for a hot water pipeline had to be dug on the south and west sides of the old school-building. This was in connection with the renovation of the building. At the south-western corner of the school remains of the midden into which the building had been built, appeared. The area, called area VIII, will be investigated further next summer.

The excavation process

The excavation started on the 21st of June and finished on the 6th of August. During the first two weeks seven archaeologists worked at the site, there were eight of us for the next four weeks and four for the last week. It was a vastly easier task opening up the site this year than last year. It took only a day and a half to clear the turf laid down to cover the site for the winter. The site was well preserved after the winter except for parts of the dry stone walling in the dug-down passage-way which had collapsed. The passage-way had been filled with bales of hay which shrank together and became mud providing little protection to the walls.

Our efforts were to start with mainly devoted to the excavation of area IV where work was least advanced after last year. When this area had reached the same level as area V the two were excavated simultaneously. Only very limited work was carried out in area VI which had largely been excavated down to natural during previous work. In area VII part of trench A – B was emptied out and c. 1.5 m on either side of it was opened up in an attempt to trace the orientation of the turf wall containing the landnám tephra. This turned out to be difficult because of later disturbance in the area. The area was planned and we decided not to spend any more time on investigating it at this time.

The weather was on the whole dry and good for excavation. We lost the equivalent of two days because of wet weather. At times it was almost too hot to work outside. At the end of the season the excavation area was like last year covered with a cloth through which water can seep with turf on

top. The workmen renovating the school building fenced off the excavation area and built timber frames to support the most vulnerable dry stone walls: in the dug-down passage-way and the east end of structure 11.

The news that there was an information officer on site giving information about the excavation soon spread and the stream of tourists, which was already large, increased steadily. This service was equally popular with guides bringing groups of foreign tourists as with the native ones. At the beginning guided tours were given as required, but it soon became apparent that this was not manageable and tours were then offered on the hour. Guests were asked to fill in a questionnaire about their experience and expectation of such a service. The processing of this data is, as already mentioned, published in a separate report. The information officer prepared information panels about the excavation which were put up on site at the end of the excavation. These will be updated as the excavation proceeds. Similarly, the exhibition which was set up in the church hall earlier in the summer will be developed as new information emerges from the excavation.

3. Excavation in area IV

This area is delimited by the excavation boundary to the north and east and to the west by the pipe trench running diagonally across the site and dividing it from area V (fig. 3). Its main features are structure 11 which forms part of structure 10 (described in chapter 4) and structure 12, placed along the northern edge of the excavation. Between the two there is a c. 4 m wide strip of deposits (see overall fold-out plan at the back). A gravel layer (CL348) marked the outline of the two structures in this area.

Structure 11

The eastern edge of this structure consists of a c. 5.5 m long dry stone wall (CS431), running north-south and made up of a course of stones, several rows deep. The gravel layer (CL348) ran up to it and covered it in places. The north and south walls had been reconstructed at some point (CS429, CS428), turning the building into a kind of a passage-way (fig. 4). These structural changes are also apparent in the northern wall where stones have been removed from the original line of stones leaving impressions (see overall fold-out plan).

The area between structure 11 and structure 10 has not been fully excavated. It is, therefore, not clear yet what is happening there or what the relationship between the two structures is. Structure 11 has more than one building phase and seems at some stage to be older than structure 10. It is also somewhat larger, being 5 x 3 m internally versus the 2 x 4 m internal dimensions of structure 10.

The stone wall in structure 11 has survived up to a height of c. 70 cm. No post holes were found, but a number of wood fragments thought to belong to panelling or the roof construction. The building was full of peat ash and had been used as a dumping ground after it came out of use and collapsed. Among finds in the fill was a fragment of obsidian (FS16).

Structure 12

This structure, placed at the northern edge of the excavation area, was outlined by the same gravel layer (CL348) which marked structure 11. It was filled with a thick turf deposit (CL362) which contained, among other things, two planks (FW67) which seemed to fit together, perhaps part of wood panelling. Structure 12 was made up of a cut (CC434) which contains a stone wall (CS433) running east-west. 5.5 m have so far been exposed of it. The western end has been cut by later construction whereas the eastern end is still uncertain. It is a rather unusual construction having stones piled up against it to a height of ca. 60 cm at 1 m intervals (fig. 5). Towards the bottom of the turf deposit filling the structure a number of stones showing signs of having been exposed to steam or water from a hot spring were found. It seems likely that they are a sign of the use of hot water or steam on the farm, but this will be clarified when the excavation area is extended to the north. Underneath the turf deposit a thin compact dark floor layer (CL411) was encountered overlying a series of flagstones.

4. Excavation of area V

This area is delimited to the west by the passage-way of the 17th – 19th century passage-way house, to the east by the pipe trench (fig. 3). The trench (CC201) for the dug-down passage-way leading from Snorrallaug which was exposed in area III appeared in this area, below the remains of the passage-way farm. This trench is on its eastern side cut by the trench for structure 10 (CC406)

which overlies the dug-down passage-way (see overall fold-out map). On the western side it is cut by a large pit (CC443) which was filled with blackened soil and appeared already during the 1989 excavation. The pit had a pile of collapsed stones in it and was at the time interpreted as possibly the continuation of the dug-down passage-way. It now seems clear that it is younger than the passage-way.

Structure 10

This structure has not been fully excavated as yet. It was covered with a layer of turf (CL381), presumably belonging to buildings which formed part of the 17th – 19th century passage-way farm. The structure is made up of a cut (CC406) which contains a stone wall (CS379). It had several layers of collapsed stones inside it (CS385, 378, 383, 389, 397), probably belonging to the walls, with flat stones at the bottom probably belonging to the roof construction. Underneath these stones there were layers of turf (CL390, CL395), probably collapsed walls and roof. In the lower of these, remains of timber were found (CL392), more or less following the walls, interpreted as remains of wooden panelling. Below the turf a floor layer appeared (CL401). Samples for the study of insect remains (SI41) were taken from the floor which has not been fully excavated. A further floor layer was found underneath it (CL419) in which remains of timber planks (CL420) were found placed in an almost vertical position along the walls, no doubt the remains of panelling. A charcoal sample (SC37) to be sent for C-14 dating was taken from a grey clay-layer (CL403) packed between the panelling and the stone wall. Four post-holes were found cutting into the floor layer, placed close to the walls and forming a rectangle in the centre of the house.

The structure was about 4 x 2 m in size internally, although both gables are unclear as well as the northern wall. There seems to be a 1.7 m long doorway through the eastern gable, connecting structures 10 and 11, but this area has not been fully excavated yet. The relationship between these two structures is as yet unclear. They may have been contemporary at one stage, but it is also clear that at some point structure 11 was underlying structure 10.

The only find from structure 10, in addition to the timber remains, is a glass fragment (FG42) of

recent date found in the turf covering the structure. A second charcoal sample (SC25) from the floor will be sent for C-14 dating.

The dug-down passage-way

The southern end of the drain beneath the passage-way of the 17th – 19th century passage-way farm was overlying the dug-down passage-way from Snorralaug. At that point the drain had been built up, consisting of stones several rows deep. Beneath the drain was the large pit (CC443) exposed in 1989, as well as a fill of stones (CS384) used to fill the dug-down passage-way after it came out of use.

The northernmost part of the dug-down passage-way, where it turns sharply to the east and hits the southwest corner of structure 10 which is built on top of it, has been exposed (see overall fold-out plan and fig. 6). At this point two layers of fill (CL412, CL425) have been excavated down to three stone steps. In the lower layer (CL425) a birch branch (SW43) was discovered lying on the step. It will be sent for C-14 dating. The difference in height between the uppermost stone step and the bottom of the dug-down passage-way where it was excavated in area III is 1.24 m.

In the layer covering the dug-down passage-way a number of finds were made, including two half hammer stones (FS36 & FS37), a loom-weight (FS38), a redware rim shard with three grooves (FC39), a fragment of whiteware (FC40) with green glaze on both sides, a stoneware shard (FC45) of Frechen type, usually dated to the 17th century¹⁶, and a fragment of obsidian (FS46). None of these finds is of an early date. In the upper fill of the dug-down passage-way a sizable piece of textile (FF57) was found, and the aforementioned birch branch (SW43) in the lower layer.

5. Excavation of area VI

This area lies to the west of the drain underneath the passage-way of the 17th – 19th century passage-way farm, formerly called area G, which contained house 2 of that farm. Two floor-layers and further remains underneath these were excavated in 1988. Underneath all of these remains and further to the west some remains were found (CL444) which seem to belong to iron working. They lie directly on natural and consist of three

flat stones with a shallow hollow to the south covered with iron pan. There is an as yet unexcavated hole in the hollow and a shallow groove, c. 20 cm wide and 70 cm long leading from it, ending in a deeper hole which was covered with a flat stone. Some slag (SI47) was found in the hollow. It looks more like smithing than smelting slag, but this needs confirming with chemical analysis. At Neðri Ás in northern Iceland iron working remains were found which from the description seem very similar in character¹⁷.

6. Excavation of area VII

The western end of trench A-B made in 1987 was expanded into a c. 4 x 3 m area (fig. 3) in an attempt to clarify the orientation of a turf wall containing the landnám tephra which had cultural deposits associated with it interpreted as a floor layer. The area proved to be extensively disturbed by recent intrusions and any further attempts to trace the turf wall were abandoned.

7. Excavation of area VIII

In September, after the excavation had finished, a trench for a hot water pipeline was dug c. 2 m away from the walls of the old school building along its southern and western sides. The building had been built on top of the farm midden and there was a possibility that some of it was still intact. This turned out to be the case at the southwestern corner of the building. The midden deposits, which lie on a slope and are well stratified, are thought to be 2 – 3 m thick in this location (see figs. 7 & 8). Among the finds were well preserved animal bones, two half hammer stones (FS65, FS66) and a bodyshard of redware, glazed on the inside (FC64), probably of a late date. The plan is to conduct a proper excavation on these deposits during the next excavation season.

8. Main conclusions

No further remains were found to the south of the farm-site proper, i.e. under the house torn down before excavation started, and the main emphasis was put on continued work in the already opened area of the farm-site (see overall fold-out plan and fig. 9).

The northernmost part of the dug-down passage-

¹⁶ Guðrún Sveinbjarnardóttir 1996, 41.

¹⁷ Orri Vésteinsson 1998, 29-31.

way appeared underneath the southernmost part of the drain belonging to the passage-way of the 17th – 19th century farm houses. It turned sharply to the east into the corner of structure 10 which was built on top of it. At the very end of the passage three stone steps had been uncovered by the end of the season. More steps will, no doubt, be exposed next season since the difference in height between these steps and the bottom of the passage exposed in area III last year is over a meter.

The relationship between structures 10 and 11 is still uncertain. Remains of wood panelling have been found in both structures, whereas post-holes have only been found in structure 10. Structure 11, which had been used as a rubbish tip after it came out of use, is at some stage older than structure 10. The relationship between these structures and structure 12, at the northern edge of the excavation area, is also uncertain. The presence of flat stones, possibly floor slabs, at the north side of the wall where the ca. 60 cm high piles of geysirite stones are placed at 1 m intervals, suggests that these piles are on the inside of the structure. This interpretation is supported by wood remains, possibly those of panelling, found in this location. Two of the piles have flat stones, up to 1 m in diameter, on the top. No comparable construction is known in Iceland. This and the function of some stones with traces of geysirite on them, also found at the northern edge of the excavation area, should be clarified when the area is enlarged to the north. In about 1930 a geysirite stone, formed in the shape of a drain, was found when a byre and barn were built not far from this location. It was suggested that steam was led along this drain for heating purposes or even for use e.g. in a sauna. These two finds may very well be linked.

The orientation of a turf-wall found in trench A – B in 1987 could not be established when area VII was opened, whereas the presence of midden remains, thought still to be in place to the west of the school building, was confirmed in area VIII. These remains will be investigated further next summer.

9. Future work

The scope needed for the investigation has been clarified somewhat after the summer and the research plan is constantly being developed as

work progresses. For next summer the plan is to extend the excavation area by 7 – 8 m to the north, thus incorporating area K, excavated in 1989 (see fig. 3). This extension is needed to clarify the nature of structure 12, the use of hot water or steam in this location and other remains found in that area. Work will continue in the present excavation area. The main tasks there are the continued excavation of structures 10 and 11, and of the dug-down passage-way which underlies the former. Its connection to the farm buildings still needs establishing.

In addition the plan is to open a c. 10 x 3 m area to the west of the school building in order to investigate the remains of the farm midden which are still preserved there.

Work continues on the setting up of an interdisciplinary and international research project on Reykholt and its environs. For that purpose a workshop, an account of which follows, was held at Reykholt on the 20th and 21st of August 1999.

Workshop on an interdisciplinary research project

On the 20th and 21st of August a workshop was held at Reykholt in Borgarfjörður to discuss ideas on establishing an international, interdisciplinary research project on Reykholt, its history and environment. The workshop was decided upon at a meeting held in June 1998 to which eminent scholars from Norway and Denmark were invited to discuss the possibilities of Scandinavian co-operation on the archaeological investigations at Reykholt. Funding for the workshop was secured from the National Museum (separate funding to the museum), the Icelandic Research Council (pre-project grant) and NOS-H (pre-project grant). In addition to the National Museum, the heads of the Institute of Historical Research and of Snorrastofa took part in the working group preparing the workshop. Guðrún Sveinbjarnardóttir was appointed as its manager.

About 40 scholars from different disciplines and of different nationalities were invited to attend the workshop. They included archaeologists, historians, a place-name specialist, an architect, text and literature analysts and natural historians, such as geologists, geographers, specialists in agriculture and a meteorologist. The aim of the workshop was to find out whether there was

interest in and what basis there was for an interdisciplinary research project on the historic site Reykholt. Ideas for such a project were initiated by the recent archaeological investigations at the site and discussions about the future of Reykholt as a cultural and medieval centre. A project of the kind being planned would combine research in the areas of archaeology, history, literature, text analysis, cultural landscape analysis and the natural sciences in the hope that combined these different disciplines would throw new light on the site and its place in a wider context.

Reykholt is one of the most important places of Icelandic history and literary history. In view of the number of historical sources available on Reykholt, all the work which has been done on the works of Snorri Sturluson, the archaeological investigations being carried out at the site, and its cultural importance to all the Scandinavian countries, Reykholt seems an ideal place for an interdisciplinary study of the kind being proposed. It will combine research within fields which until now have been isolated from each other and give a more complete perspective of the questions being asked. A multidisciplinary project on a subject and the scale being proposed has not been carried out in Iceland before.

The project also has to be looked at in the context of the government's intention of encouraging people to remain or settle in the Reykholt area. With that in mind the Ministry of Education has found a new role for the old school-building and given support to Snorrastofa, the centre of medieval studies recently established at Reykholt. In addition to the scholarly achievements, it is clear that the project will be of great support to the site, both as a centre of medieval studies and for boosting the number of tourists visiting.

There is no doubt about the interest in our project. The mere fact that we got specialists in such a variety of subjects to attend the workshop speaks volumes about that. The workshop started with ten brief talks. After some words of welcome by the Director of the National Museum, Þór Magnússon and an introduction to the project by Hjörleifur Stefánsson, the head of the Division of Monuments and Sites at the Museum, the following introductory talks were given: Prof. Helgi Þorláksson at the University of Iceland: 'Icelandic society in the 12th and 13th centuries:

with special reference to Snorri Sturluson'; Guðrún Sveinbjarnardóttir, director of excavations at Reykholt: 'Archaeology at Reykholt: past and present'; Prof. Reidar Bertelsen at the University of Tromsø: 'The settlement mounds of Norway as a background for economic, cultural and social history'; Karl Gunnar Johansson, text analyst at the University of Gothenburg: 'Philology and interdisciplinary research - the Sturlungs, Bene-diktine Monasteries and Manuscript tradition'; Guðrún Gísladóttir, lecturer at the University of Iceland: 'The role of physical landscape in forming the settlement pattern of a subsistence farming society'; Prof. Mats Widgren at the University of Stockholm: 'Historical geography and medieval landscapes'; Svavar Sigmundsson, director of the Place-name Institute in Iceland: 'Place-names in Reykholtsdalur'; Haukur Jóhannesson, geologist at the Icelandic Institute of Natural History: 'Tephra layers in Borgarfjörður and literary sources'; Prof. Jesse Byock at the University of California, Los Angeles: 'The Mosfellsdalur project' and Steffen Stummann Hansen, research lecturer at the University of Copenhagen: 'The Danish tradition of large-scale projects - a possible structure for the Reykholt project'.

After the introductory talks the participants divided themselves up into three discussion groups: 1. Reykholt and its environmental setting. 2. Reykholt, its archaeology and history. 3. Reykholt and its literary setting. The aim was for the groups to come up with ideas for research which would fit into an interdisciplinary project. The main topic for discussion in group 1 was how the running of Reykholt as a farm could be studied through time. This involves the study of land-use and live-stock. The first step would be an archaeological survey combined with regional and environmental mapping. This would be followed by a study of long term changes in the environment through environmental studies combined with a study of the agricultural history of the region. The area chosen for study would, in the first instance, be the original estate of Reykholt as it is known from written records of 13th century date.

Group 2 discussed mainly aspects of the archaeological investigation and a study of the development of the farm based on historical sources, e.g. how this could be done retro-

spectively to throw light on the 13th century. Among questions asked is when and why Reykholt became a major farm and why Snorri chose to live there. This requires comparison with other major farms in Iceland and abroad, not least in Norway. Influences from abroad, not least from Norway, in architecture and equipment are likely in Snorri's time. A study of this requires cooperation with Scandinavian scholars.

Group 3 discussed among other things writing and power, and Reykholt as a cultural centre. Among the questions asked is what kind of conditions were needed for writing books. This would require comparison with cultural centres e.g. in Norway, Germany and Britain. What was it in Icelandic 13th century society which enabled Snorri to write his books at Reykholt and how is this reflected in the archaeology. What can be read in Snorri's works about his ideology and the position of Reykholt at the time he lived there? How was the image of Snorri created by later generations?

A wealth of ideas were discussed and we are now in the process of developing them further and creating a project description and design. We have asked a group of participants in the workshop from different areas of speciality to act as members of an advisory board for the project and sent them a draft of a project description and some ideas for a project design. We have already received some comments and amendments and work continues.

Heimildir / Bibliography

Archaeological Site Manual, 1994. Museum of London Archaeology Service. Third edition 1994.

Bruun, Daniel, 1987. *Íslenskt þjóðlíf í þúsund ár*. Steindór Steindórsson þýddi. Bókaútgáfan Örn & Örlygur. Reykjavík.

Buckland, P.C., Sadler, J.P. & Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1992. Palaeoecological investigations at Reykholt, Western Iceland. In C.D. Morris & D.J. Rackham (eds.) *Norse and later settlement and subsistence in the North Atlantic*, 149-167. University of Glasgow, Department of Archaeology.

Collingwood, W.G. & Jón Stefánsson, 1899. *A Pilgrimage of the Saga-steeds of Iceland*. Ulverston.

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1989. *Fornleifarannsókn í Reykholti sumarið 1989*. Óbirt rannsóknarskýrsla (unpublished excavation report).

Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson, 1999. *Reykholt í Borgarfirði. Framvinduskýrsla 1998*. Rannsóknarskýrslur fornleifadeildar 1998, 12. Þjóðminjasafn Íslands. Reykjavík.

Guðrún Sveinbjarnardóttir, 1996. *Leirker á Íslandi. Pottery found in excavations in Iceland*. Rit Hins íslenska fornleifafélags og Þjóðminjasafns Íslands 3. Reykjavík.

Orri Vésteinsson, 1998. *Fornleifarannsókn á Neðra Ási í Hjaltadal 1998*. Fornleifastofnun Íslands. Reykjavík.

Rúna K. Tetzschner, 1999. *Fræðsla um Fornleifarannsóknir*. Þjóðminjasafn Íslands

Thorsberg, Kalle, 1994. Study of worked stone materials from Granastaðir. In B.F. Einarsson *The Settlement of Iceland; a Critical Approach. Granastaðir and the Ecological Heritage*. GOTARC. Series B. Gothenburg Archaeological Thesis. No. 4, 171-176. Gothenburg University. Department of Archaeology.

Þorkell Grímsson, 1960. Gert við Snorralaug. *Árbók hins íslenska fornleifafélags 1960*, 19-47. Reykjavík.

Þorkell Grímsson & Guðmundur Ólafsson, 1988. Fornar leiðslur í Reykholti í Borgarfirði. *Árbók hins íslenska fornleifafélags 1987*, 99-121. Reykjavík.

Listi yfir myndefni / List of figures

Mynd 1: Staðsetning Reykhólts.

Fig. 1: Location map of Reykholt.

Mynd 2: Yfirlitsteikning af Reykholti (eftir Þorkel Grímsson & Guðmund Ólafsson 1988 með viðbótum).

Fig. 2: Plan of the Reykholt site showing e.g. location of farmsite (fornt bæjarstæði) and dug-down passage-way (undirgangur) (by Þorkell Grímsson & Guðmundur Ólafsson 1988 with amendments).

Mynd 3: Yfirlit yfir uppgraftarsvæðin.

Fig. 3: A map showing the extent of the excavated areas.

Mynd 4: Mannvirki 11, séð í vestur.

Fig. 4: Structure 11, looking west.

Mynd 5: Mannvirki 12 nyrst á uppgraftarsvæðinu, séð beint niður í suður.

Fig. 5: Structure 12 furthest north in the excavation area, looking down and south.

Mynd 6: Mannvirki 10 og nyrsti hluti jarðganganna, séð í norðaustur.

Fig. 6: Structure 10 and the northernmost part of the dug-down passage-way, looking north-east.

Mynd 7: Afstöðumynd at hitaveituskurði vestan við skólann, svæði VIII.

Fig. 7: Location of trench west of the school, area VIII.

Mynd 8: Snið í hitaveituskurði, svæði VIII

Fig. 8: Section in the trench, area VIII.

Mynd 9: Yfirlit yfir uppgraftarsvæðið í lok uppgrftar 1999, séð í austur.

Fig. 9: Overview over the excavation area at the end of excavation in 1999, looking east.

Yfirlitsuppdráttur af byggðaleifum á uppgraftarsvæðinu (brotið saman aftast í skýrslunni).

An overall plan of building remains in the excavated area (fold out at the back of the report)

Viðauki 1 / Appendix 1

Magnús Sigurgeirsson: Greinargerð um gjóskulög

Report on tephra deposits

Greinargerðin byggir á athugunum frá 30. júní og 1. júlí 1999, bæði á uppgraftarsvæðinu og í nágrenni Reykholts. Í upphafi er rétt að gera stutta grein fyrir gjóskulögum sem vitað er með vissu að fallið hafa í Borgarfirði frá landnámi.

Gjóskulög í Borgarfirði

Landnámslagið (LNL). Þetta gjóskulag er talið hafa myndast árið 871 +- 2 e.Kr (Grönvold o.fl. 1995). Samkvæmt þykktarkorti er þykkt þessi innan við 1 cm í uppsveitum Borgarfjarðar (Larsen 1984). Á Vestur- og Suðvesturlandi hefur Landnámslagið ljósan neðri hluta og dökkan, grá-grænan, efri hluta. Litasamsetningin veldur því að þetta gjóskulag er tiltölulega auðþekkjanlegt í þessum landshlutum, en annars staðar er LNL einlitt. Landnámslagið hefur verið efnagreint frá tveimur stöðum í Borgarfirði svo mér sé kunnugt, annars vegar úr jarðvegi undan Hallmundarhrauni (Haukur Jóhannesson 1989), og hins vegar úr sniði í bæjarhól Reykholts (Magnús Á. Sigurgeirsson 1990).

Miðaldalagið (ML). Gjóskulagið varð til í neðansjávangosi 2-3 km undan Reykjanesi á fyrri hluta 13. aldar, sennilega árið 1226 (Magnús Á. Sigurgeirsson 1995). Gjóskan barst einkum til austurs og norðausturs og hefur hún m.a. fundist við mynni Borgarfjarðar. Í Leirársveit er þykkt þess um 0,3 cm. Athuganir í sumar leiddu í ljós að ML er til staðar í Reykholtsdal og Bæjarsveit, þar sem þykkt þess er um 0,2-0,3 cm.

Hekla – 1693. Samtímaheimildir greina frá því að gjósku hafi drifið yfir Borgarfjörð í þessu Heklugosi (Sigurður Þórarinsson 1968). Gjóskulagið hefur fundist í jarðvegi ofaná Hallmundarhrauni í Borgarfirði (Haukur Jóhannesson 1989).

Katla – 1721. Gjóska frá Kötlugosinu árið 1721 féll víða á Vesturlandi (Sigurður Þórarinsson 1955). Engar samtímaheimildir eru um gjóskufall í innsveitum Borgarfjarðar en telja verður þó víst að svo hafi verið. Gjóskulagið hefur greinst í jarðvegi ofaná Hallmundarhrauni (Haukur Jóhannesson 1989). Í sumar fannst gjóskulag í

Reykholtsdal sem að öllum líkindum samsvarar K – 1721. Þykkt þess er um 0,2 cm. Einnig fannst þetta sama lag í Bæjarsveit um 15 km suðvestan Reykholts.

Í framræsluskurðum í innsveitum Borgarfjarðar eru til staðar a.m.k fimm dökk gjóskulög frá forsögulegum tíma (sjá meðfylgjandi sniðteikningar). Gjóskulög þessi hafa ekki verið könnuð sérstaklega en telja verður líklegast að þau séu komin frá Kötlu og Heklu. Smásjárskoðun leiddi í ljós að næsta gjóskulag undir LNL (í sniði við Hurðarbak) hefur til að bera einkenni Heklugjósku. Ekki verður fjallað frekar um forsöguleg gjóskulög hér.

Gjóskulög í Reykholti

Landnámslagið var mjög greinilegt í torfi á austanverðu uppgraftarsvæðinu. Einnig var LNL sjáanlegt í torfi og ennfremur “in situ” undir mannvistarlögum í prufuholu frá 1988. Dökkgráa gjóskuflekkir mátti sjá á tveimur stöðum, annars vegar í sniði, í norðurbakka uppgraftarsvæðis, og hins vegar í móöskulagi á suðurbakka prufuholunnar frá 1988. Ekki er hægt að segja til um hvaða gjóskulagi þessir dökku flekkir tilheyra, en líklegra þykir mér að þeir tilheyri forsögulegum gjóskulögum fremur en seinni tíma lögum. Þykkt dökkra gjóskulaga frá því eftir landnám er mjög lítil í Borgarfirði, vel inna við 0,5 cm, þannig að ólíklegt er að þau skilji eftir sig skýra flekki í torfa hafi þau verið stungin upp með því. Telja verður fremur litlar líkur á að gjóskulögin K – 1721, H – 1693 og Miðaldalagið finnist á uppgraftarsvæðinu í Reykholti sökum þess hversu þunn þau eru. Ekki er að sjá að hlé hafi orðið á upphleðslu mannvistarlaga í bæjarhól Reykholts frá því skömmu eftir að LNL féll og telja verður því ólíklegt að fyrrgreind gjóskulög finnist “in situ” í bæjarhólnum. Þó gæti það gerst þar sem upphleðsla mannvistarlaga hefur verið mjög hröð, s.s. í rusla- og öskuhaugum og seinni tíma rask hefur ekki átt sér stað. Dæmi eru um góða varðveislu gjóskulaga við slíkar aðstæður.

Heimildir

Grönvold, K., Óskarsson, N., Johnsen, S. J., Clausen, H. B., Hammer, C. U., Bond, G., Bard, E. 1995. Express Letters. Ash layers from Iceland in the Greenland GRIP ice core correlated with oceanic and land sediments.

Earth and Planetary Science Letters 135, bls. 149 – 155.

Haukur Jóhannesson 1989. Aldur Hallmundarhrauns í Borgarfirði.

Fjölrit Náttúrufræðistofnunar 9, bls. 12.

Larsen, G. 1984. Recent volcanic history of the

Veidivötn fissure swarm, Southern Iceland – an approach to volcanic risk assessment.

J. Volcanol. Geotherm. Res. 22, bls. 33-58.

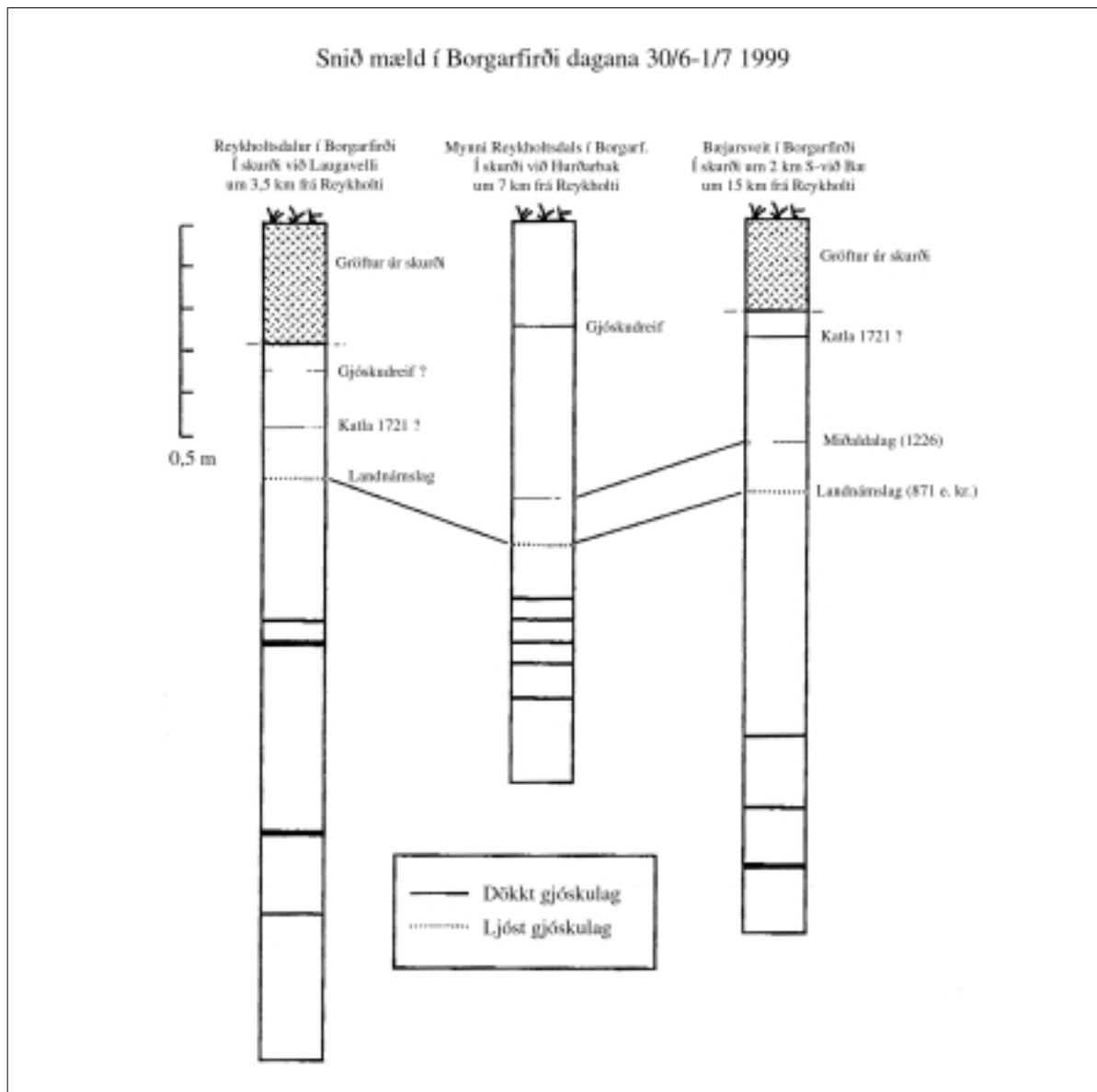
Magnús Á. Sigurgeirsson 1995. Miðaldalagið. Í: **Eyjar í eldhafi**. Gott mál, Reykjavík, bls. 189-198.

Sigurður Þórarinnsson 1955. Öskufall, svo að sporrækt var og Kötlugosið 1721.

Náttúrufræðingurinn 25, bls 87-98.

Sigurður Þórarinnsson 1968.

Heklueldar. Sögufélagið Reykjavík, bls. 185.

Viðauki 2 / Appendix 2
Fundalisti / List of finds

Fundaskrá fyrir Reykholt 1999

Skammstafarnir fyrir lag: CC: skurður CF: fylling CL: lag CS: steinar CX: lausafundur

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags		
FC 1	Rauðleir	Ílát	Svæði IV		
FF 2	Textill	Vaðmál	C	L	328
FF 3	Textill	Vaðmál	C	L	338
FF 4	Textill	Vaðmál	C	L	338
FW 5	Viður		C	L	338
FS 6	Steinn	Brýni	C	L	388
FS 7	Steinn	Brýni	C	L	339
FI 8	Járn	Nagli	C	C	343
FG 9	Gler	Ílát	C	L	349
FW 10	Viður	Hæll	C	L	351
FW 11	Viður		C	L	323
FW 12	Viður		C	L	351
FS 13	Steinn	Brýni	C	S	354
FG 14	Gler	Flaska	C	S	354
FG 15	Gler	Rúða?	C	S	374
FS 16	Hrafn tinna	Áhald	C	F	373
FS 17	Flöguberg	Brýni	C	S	376
FC 18	Rauðleir	Diskur?	C	S	376
FG 19	Gler	Ílát	C	S	376
FB 20	Bein	Rífbein	C	F	373
FG 21	Gler	Flaska	C	L	365
FS 22	Steinn	Sleggja	C	S	378
FS 23	Steinn	Sleggja	C	S	378
FC 24	Leir	Krítarpípa	Svæði V		
FS 25	Steinn	Sleggja	C	S	380
FF 26	Textill	Vaðmál	C	S	380
FC 27	Rauðleir	Ílát	C	S	380
FF 28	Textill	Vaðmál	C	L	377
FF 29	Textill	Vaðmál	C	L	377
FC 30	Rauðleir	Ílát	C	L	377
FF 31	Textill	Vaðmál	Svæði V		
FS 33	Flöguberg	Brýni	C	L	371
FG 34	Gler	Rúða?	C	L	382
FS 35	Hrafn tinna	Flaga	C	L	387
FS 36	Steinn	Sleggja	C	S	384
FS 37	Steinn	Sleggja	C	S	384
FS 38	Steinn	Kljásteinn	C	S	384

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags		
FC 39	Rauðleir	Pottur	C	S	384
FC 40	Hvítleir	Ílát	C	S	384
FC 41	Leir	Krítarpípa	C	S	380
FG 42	Gler	Ílát	C	L	381
FG 43	Gler	Rúða	C	L	386
FC 44	Leir	Krítarpípa	C	L	362
FC 45	Steinleir	Kanna/FRECHEN	C	S	384
FS 46	Jaspis		C	S	384
FS 47	Steinn	Ílát	Svæði VI		
FS 48	Steinn	Kvarnarsteinn	Svæði VI		
FB 49	Bein	Spendýrabein	C	L	371
FC 50	Leir	Krítarpípa	C	L	388
FS 51	Steinn	Sleggja	C	L	371
FB 52	Bein	Spendýrabein	C	L	393
FI 53	Járn	Ógreinanlegt	C	L	403
FF 54	Hár	Hár	C	L	411
FW 55	Viður	Fjöl	C	L	371
FW 56	Viður	Fjöl	C	L	371
FF 57	Textill	Vefnaður	C	F	412
FW 58	Viður	Byggingarviður	C	L	371
FC 59	Rauðleir	Pottur	Svæði VI		
FS 60	Steinn	Brýni	C	L	294
FS 61	Steinn	Brýni	C	L	345
FW 62	Viður	Byggingarviður	C	L	371
FW 63	Viður	Byggingarviður	C	L	430
FC 64	Rauðleir	Pottur	Svæði III		
FS 65	Steinn	Sleggja	Svæði III		
FH 66	Steinn	Sleggja	Svæði III		
FW 67	Viður	Fjöl	C	L	362

Viðauki 3 / Appendix 3
Sýnalisti / List of samples

Númer	Tegund	Númer lags	Svæði	X	Y	H
SA1	Jarðvegssýni	CL338		226.70	132.09	40.99
SC2	Viðarkol	CF339	IV			
SW3	Viður	CF339	IV	botn		
SA4	Jarðvegssýni	CF339	IV	211.80 – 212.00	129.60 – 129.80	41.10 – 40.76
SI5	Gjall	CF342				
SC6	Viðarkol	CF342				
SW7	Viður	CF339	IV			
SS8	Gjall	CL346				
SC9	Viðarkol	CS329	IV			
ST10	Gjóska		IV	211.26	129.56	40.82
SS11	Jarðvegssýni	CL351	IV			
SS12	Jarðvegssýni		IV			
SC13	Viðarkol	CF364	V	208.00	130.00	
SW14	Viður	CL355	IV			
SI15	Gjall	CF364	V			
SW16	Viður	CF364	V	208.30	128.95	
SC17	Viðarkol	CL375	V			
ST18	Gjóska	CL371	IV			
SS19	Jarðvegssýni	Bálgur I-J RKH88	V	206.93	129.41	40.55
SC20	Viðarkol	CL381	V	206.69	125.81	40.34
ST21	Gjóska	CL371	IV			
SC22	Viðarkol	CL371	IV			
SS23	Jarðvegssýni	CS384	VI			
SS24	Jarðvegssýni	CL392	IV			
SC25	Viðarkol	CL401	V			
SC26	Viðarkol	CL395	V			
SW27	Viður	CL392	V			
SW28	Viður	CL392	V			
SC29	Viðarkol	CS380	VI			
SW30	Viður	CL371	IV	209.16	133.43	39.96
SW31	Viður	CL371	IV	209.06	130.71	39.92
SW32	Viður	CL371	IV	209.05	130.52	39.89
SW33	Viður	CL371	IV	209.05	130.31	40.19
SW34	Viður	CF404	V	208.56	126.38	40.04
SS35	Jarðvegssýni	CL371	IV	208.56	133.60	39.97
ST36	Gjóska	CL371	IV	209.06	132.80	39.95

Númer	Tegund	Númer laga	Svæði	X	Y	H
SC37	Viðarkol	CL403	V	206.81	127.67	40.12
SS38	Jarðvegssýni	CL371	IV	209.09	133.20	39.89
SW39	Viður	CL371	IV	209.10	133.42	39.82
SI40	Jarðvegssýni	CL411	IV	215.00	128.30	40.15
SI40a	Jarðvegssýni	CL401	V	207.57	126.26	40.12
SW41	Viður	CL413	IV			
SU42	Óþekkt	CL403	V	207.26	127.60	
SW43	Viður	CF425	V	206.00	124.56	39.92
SS44	Steinn	CS391	IV	215.93	130.44	40.40
SW45	Viður	CL420	V	207.80	125.50	
SC46	Viðarkol	Prófill A-B RKH88			107.50	40.90
SI47	Gjall	VI(G)		205	115	

Viðauki 4 / Appendix 4

Ljósmyndalisti / List of photographs

(sk = skyggjur/slides; sh = svart-hvitt/black & white)

Filma Nr.	Dags.	Staður	Myndefni
1 sk 1	24.6.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið í NV
1 sk 2	24.6.99		Snorralaus í NV
1 sk 3	24.6.99	Svæði IV	Í SA yfir svæði IV og smíðahúsið hálfriðið
1 sk 4	24.6.99	Svæði IV	CS337 í S
1 sk 5	24.6.99	Svæði IV	CS337 í V
1 sk 6	24.6.99	Svæði IV	CS337 í S, austari hluti hleðslunnar
2 sk 1	24.6.99	Svæði IV	CL338 í S (niður)
2 sk 2	24.6.99	NV horn svæðis	Eldstæði. Kol, hellur, gjall í S
2 sk 3	24.6.99	Svæði IV	CF339, móöskuflekkur, í S
2 sk 4	24.6.99	Svæði IV	CF339, móöskuflekkur, í S
2 sk 5	24.6.99		Upphaf rífs smíðahússins í SA
2 sk 6	25.6.99	Svæði IV	CL339, snið, í S
2 sk 7	25.6.99	Svæði IV	CL339, snið, í V
2 sk 8	25.6.99	Svæði í V	CL 339, beint niður
2 sk 9	25.6.99	Svæði IV	CL339, beint niður
2 sk 10	25.6.99	NV horn svæðis	CF342, eldstæði, í S
2 sk 11	25.6.99	Svæði IV	CC343, hola/skurður full af móösku, kolum og brenndum beinum, í V
2 sk 12	25.6.99	Svæði IV	CC343, hola/skurður full af móösku, kolum og brenndum beinum, í S
2 sk 13	25.6.99	Svæði IV	CC343, hola/skurður full af móösku, kolum og brenndum beinum, í S
2 sk 14	29.6.99	NV horn svæðis	CL346, torf- og steinveggir gangabæjar, í S
2 sk 15	29.6.99	Svæði IV	CL348. Malarflekki/lag, í S
2 sk 16	29.6.99	Svæði IV	Grafarar við vinnu, í N
2 sk 17	29.6.99	Svæði IV	Prófill - hluti - NS. Skil gólfs og móöskulags, í V
2 sk 18	29.6.99	Svæði IV	CL348, í S
2 sk 19	29.6.99	Svæði IV	CL348, í V
2 sk 20	30.6.99	Svæði IV	Torf með landnámsgjósku - veggur ? Gengur inn í snið í N-S yfir svæðið, í V
2 sk 21	30.6.99	Svæði IV	Sama og mynd 20.
2 sk 22	30.6.99	Svæði IV	Yngri hleðsla syðst á svæðinu + fylling vestan við, í V
2 sk 23	30.6.99	Svæði IV	Sama og mynd 22, í S
2 sk 24	1.7.99	Svæði IV	CS352 Hleðsluraðir N við CF339, í S
2 sk 25	1.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 24
2 sk 26	2.7.99	Svæði IV	CS354 Veggur, í A
2 sk 27	2.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 26
2 sk 28	2.7.99	Svæði IV	CS354. Veggur, í N
2 sk 29	2.7.99	Svæði IV	CL355. Dekkra torf syðst - við pípuræsi, í V.
2 sk 30	5.7.99	NV horn svæðis	CS350. Ræsi í bæjargöngum gangabæjar, í S
2 sk 31	5.7.99	-	-
2 sk 32	5.7.99	Svæði IV	CL355 Móaska, í S
2 sk 33	5.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 32

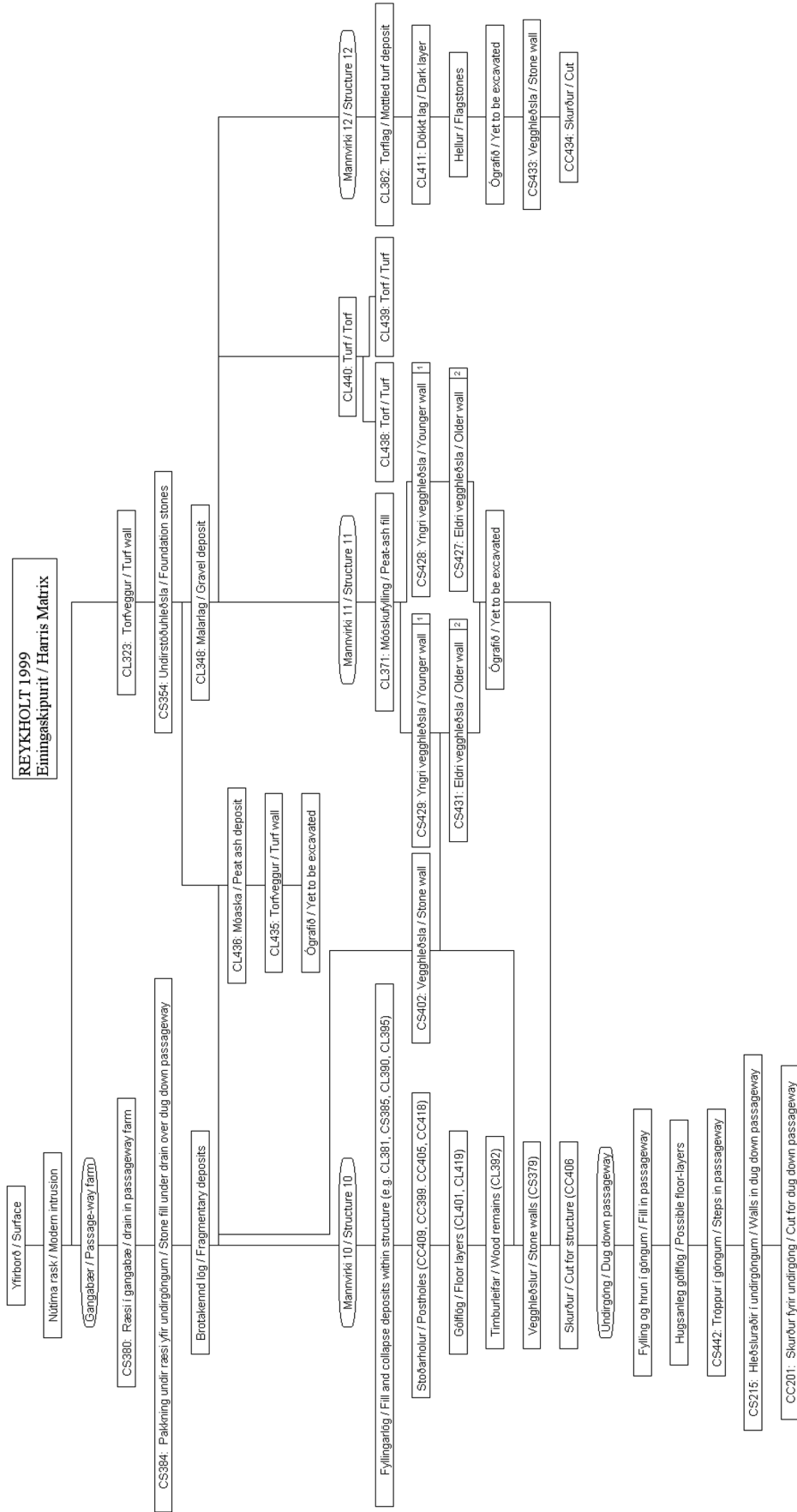
Filma	Nr.	Dags.	Staður	Myndefni
2 sk	34	5.7.99	Svæði IV	CL353 Móaska, í S
2 sk	35	5.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 34
2 sk	36	6.7.99	Svæði IV	CC301 Skurður, safar, tréleifar, beint niður
3 sk	1	6.7.99	Svæði IV	CC301 Skurður, safar, tréleifar, í V
3 sk	2	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 1
3 sk	3	6.7.99	-	-
3 sk	4	6.7.99	Svæði VI	CS358 Steinar í gangabæ, í N
3 sk	5	6.7.99	Svæði IV	CL359 Móaska, í S
3 sk	6	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 5
3 sk	7	6.7.99	Svæði IV	CL351 Tréleifar ca. X215.20 Y126.55, í N
3 sk	8	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 7, í N (og niður)
3 sk	9	7.7.99	NV horn svæðis	CS361 Steinahröngl, í S (og niður)
3 sk	10	7.7.99	-	CS354 Botnsteinar, í N
3 sk	11	7.7.99	-	Sama og mynd 10
3 sk	12	7.7.99	-	Sama og mynd 10
3 sk	13	7.7.99	NV horn svæðis	CL362 Torf(veggur?), í A
3 sk	14	7.7.99	NV horn svæðis	Sama og mynd 13, í V
3 sk	15	7.7.99	Svæði VI	CL363 Skurður (S) og hrun (?) (N), í N
3 sk	16	8.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarvæðið úr vinnupöllum, í A
3 sk	17	9.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið frá bakka, í A
3 sk	18	9.7.99	Yfirlit	Sama og mynd 17
3 sk	19	9.7.99	-	CL364 Móaska, í N
3 sk	20	9.7.99	Svæði V	CL364 Snið, í V
3 sk	21	13.7.99	Svæði IV	CL373, í V
3 sk	22	15.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið úr vinnupöllum, í A
3 sk	23	15.7.99	Yfirlit	Sama og mynd 22
3 sk	24	15.7.99	Svæði IV	CL375 Torf með landnámsgjósku, í S
3 sk	25	16.7.99	Svæði VI	Meint járnvinnsla. Gjall til hægri, niður og í V
3 sk	26	18.7.99	Svæði V	CS379 og CL381. Enginn kvarði, í V
3 sk	27	18.7.99	Svæði V	CS379 og CL381, í V
3 sk	28	20.7.99	Svæði V	CS384 - lag 3 úr vinnupöllum, í A
3 sk	29	20.7.99	Svæði V	Sama og mynd 28
3 sk	30	21.7.99	Svæði IV	Timbur í mannvirki 12, niður
3 sk	31	21.7.99	Svæði IV	CL391 Grjóthróngl, niður og í S
3 sk	32	21.7.99	Svæði IV	Fjalir (líklega 2) neðst í lagi CL362, niður og í S
3 sk	33	21.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 32, í SV
3 sk	34	21.7.99	Svæði V	CS379, 402, 389, í A
3 sk	35	21.7.99	Svæði V	CL390, í N
3 sk	36	21.7.99	Svæði VI	CS384 Grjóthróngl í skurði, í A
4 sk	1	27.7.99	Svæði IV	CL371/CF373 Fjalir með trénagla
4 sk	2	27.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 1, í S
4 sk	3	27.7.99	Svæði IV	Brennisteinsútfellingar og ummyndanir á steini (Jarðhitanotkun ?), í N
4 sk	4	27.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 3
4 sk	5	28.7.99	Svæði VI	Ræsi í gangabæ (botn í ræsi), í S
4 sk	6	28.7.99	Svæði V	CS379, CL401, CS396, CC405, 399, 409, í N
4 sk	7	28.7.99	Svæði V	Sama og mynd 6, í V
4 sk	8	28.7.99	Svæði V	CS379 og hluti af CL401, í N
4 sk	9	28.7.99	Svæði V	Mannvirki 10, í NA
4 sk	10	29.7.99	Svæði IV	Fjalir í mannvirki 12, í NA

Filma Nr.	Dags.	Staður	Myndefni
4 sk 11	29.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 10, í N
4 sk 12	29.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 10, í NA
4 sk 13	30.7.99	Svæði IV	CL419, 421, CS379, CL423 ásamt stoðarholum, í A
4 sk 14	30.7.99	Svæði V	CS380, blað 3, niður og í A
4 sk 15	30.7.99	Svæði V	Sama og mynd 14
4 sk 16	30.7.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, A - hluti, niður og í S
4 sk 17	30.7.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, V - hluti, niður og í S
4 sk 18	30.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 17
4 sk 19	30.7.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, í A
4 sk 20	30.7.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, í V
4 sk 21	30.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 20
4 sk 22	30.7.99	Svæði V	Göng inn í mannvirki 10, CS379 og þrep, í A
4 sk 23	30.7.99	Svæði IV	Mannvirki 11, í V
4 sk 24	30.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 23, í N
4 sk 25	30.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið úr vinnupöllum, í A
4 sk 26	30.7.99	Yfirlit	Sama og mynd 25
4 sk 27	4.8.99	Svæði V	SW43 Birkilurkur á þrepum í göngum í CF425, niður
4 sk 28	4.8.99	Svæði V	CL426 austanvert, tréleifar, niður og í S
4 sk 29	4.8.99	-	Bergur, dóttir, Gummi, Siggí, Kristján í sumarblíðu !, í NA
4 sk 30	4.8.99	Svæði IV	CL435 (torfveggur) + 437, niður og í V
4 sk 31	4.8.99	-	Rauðsgilssel
4 sk 32	4.8.99	-	Sama og mynd 31
4 sk 33	4.8.99	-	Siggí, Gummi og Kristján í Rauðsgilsseli
4 sk 34	5.8.99	Svæði IV	Prófill - N hlið uppgraftarsvæðis vestast, í N
4 sk 35	5.8.99	Svæði IV	Prófill - N hlið uppgraftarsvæðis í miðrið, í N
4 sk 36	5.8.99	Svæði IV	Prófill - N hlið uppgraftarsvæðis austast, í N
5 sk 1	-	-	-
5 sk 2	-	-	-
5 sk 3	7.8.99	Svæði IV	Far eftir steina við torfhrygg. Sjá CS431, í NV
5 sk 4	7.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 3.
5 sk 5	7.8.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæði úr vinnupöllum, í A
5 sk 6	7.8.99	Yfirlit	Sama og mynd 5
5 sk 13	25.8.99	-	FS22 og FS23, niður
5 sk 14	26.8.99	-	FS36 og FS37, niður
5 sk 15	26.8.99	-	FS47, niður
5 sk 16	26.8.99	-	FS48, 51 og 38, niður
5 sk 17	27.8.99	-	FS17, 33, 60, 61 Brýni, niður
5 sk 18	30.8.99	Svæði IV	Mannvirki 12
5 sk 19	30.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 18
5 sk 20	30.8.99	NA horn svæðis	Móaska og veggir, niður
5 sk 21	30.8.99	-	Skólahúsið í viðgerð
5 sk 22	30.8.99	-	Gamla kirkjan, í N
5 sk 23	30.8.99	-	Gamla kirkjan, í SA
5 sk 24	30.8.99	-	Gamla kirkjan, í S
5 sk 25	30.8.99	Svæði VI	Þrepinn í jarðgöngunum frá Snorrallaug, í A
5 sk 26	30.8.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, í A
5 sk 27	30.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 26
5 sk 28	30.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 26
5 sk 29	30.8.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið, í SA

Filma	Nr.	Dags.	Staður	Myndefni
5 sk	30	30.8.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, niður
5 sk	31	30.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 30
5 sk	32	30.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 30
5 sk	33	30.8.99	Svæði IV	Sama og mynd 30
5 sk	34	30.8.99	Yfirlit	Yfirbreiddur uppgröftur, í V
5 sk	35	30.8.99	Yfirlit	Sama og mynd 34
5 sk	36	30.8.99	-	Gummi, Siggi, Kristján og traktorinn notaður í torfflutninga
1 sh	1	24.6.99	Svæði IV	CS337, í S
1 sh	2	24.6.99	Svæði IV	CS337, í V
1 sh	3	24.6.99	Svæði IV	CS337, austari hluti hleðslunnar, í S
1 sh	4	24.6.99	Svæði IV	CL338, niður og í S
1 sh	5	24.6.99	NV horn svæðis	Eldstæði, áður teiknað 1989, kol og gjall, í S
1 sh	6	24.6.99	Svæði IV	CF339 Móöskuflekkir, í S
1 sh	7	25.6.99	Svæði IV	CF339 Prófill, í S
1 sh	8	25.6.99	Svæði IV	CF339, í V
1 sh	9	25.6.99	Svæði IV	CF339, niður
1 sh	10	25.6.99	NV horn svæðis	CF342, niður og í suður
1 sh	11	25.6.99	Svæði IV	CC343 Hola/skurður sem CF339 er í, í V
1 sh	12	25.6.99	Svæði IV	Sama og mynd 11, í S
1 sh	13	25.6.99	Svæði IV	Sama og mynd 11, niður
1 sh	14	29.6.99	NV horn svæðis	CL346 Torf og steinveggur gangabæjar, í S
1 sh	15	29.6.99	Svæði IV	CL348 Malarlag, í S
1 sh	16	29.6.99	Svæði IV	CL348 Efst, í S
1 sh	17	29.6.99	Svæði IV	Sama og mynd 16, í V
1 sh	18	1.7.99	Svæði IV	CS352 Hleðsluraðir, í S
1 sh	19	2.7.99	Svæði IV	CS354 Veggur austast á svæðinu, í A
1 sh	20	2.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 19
1 sh	21	2.7.99	Svæði IV	CS354, í N
1 sh	22	5.7.99	NV horn svæðis	CS350 Þró í bæjargöngum gangabæjar, í S
1 sh	23	5.7.99	Svæði IV	CL356 Móaska, í S
1 sh	24	5.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 23
1 sh	25	5.7.99	Svæði IV	CL353, í S
1 sh	26	5.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 25
1 sh	27	6.7.99	Svæði IV	CC301 Skurður, safar, tréleifar, niður
1 sh	28	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 27, í V
1 sh	29	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 28
1 sh	30	6.7.99	-	-
1 sh	31	6.7.99	Svæði VI	CS358 Steinar í gangabæ, í N
1 sh	32	6.7.99	Svæði IV	CL359 Móaska, niður
1 sh	33	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 32, í A
1 sh	34	6.7.99	Svæði IV	CL351 Tréleifar, X215,20 Y126,55, í N
1 sh	35	6.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 34, niður og norður
1 sh	36	7.7.99	NV horn svæðis	CS361 Steinahröngl, niður og í S
2 sh	1	7.7.99	Svæði IV	CS354 Botnsteinar, í N
2 sh	2	7.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 1
2 sh	3	7.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 1, í S
2 sh	4	7.7.99	Svæði IV	CL362, í A
2 sh	5	7.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 4, í V
2 sh	6	7.7.99	Svæði VI	CL363 Skurður, torfveggur og hrun (?), í N

Filma Nr.	Dags.	Staður	Myndefni
2 sh 7	8.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið úr vinnupöllum, í A
2 sh 8	8.7.99	Svæði V	CL364 Móaska, í N
2 sh 9	9.7.99	Svæði IV	CL364 í sniði, í V
2 sh 10	15.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið úr vinnupöllum, í A
2 sh 11	15.7.99	Yfirlit	Sama og mynd 10
2 sh 12	15.7.99	-	CL375 Torf með landnámsgjósku, í S
2 sh 13	16.7.99	Svæði VI	Meint járnvinnsla, niður og í V
2 sh 14	18.7.99	Svæði V	CL381 og CS379, í V
2 sh 15	20.7.99	Svæði V	CS384 - lag 3, í A
2 sh 16	21.7.99	Svæði IV	Grjóthróngl í mannvirki 12 - CL392, niður og í S
2 sh 17	21.7.99	Svæði IV	Fjalir (líklega 2) neðst í lagi CL362, niður og í S
2 sh 18	21.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 17, í SV
2 sh 19	21.7.99	Svæði V	CS379, 402, 389, í A
2 sh 20	21.7.99	Svæði V	CL390, í N
2 sh 21	21.7.99	Svæði VI	CS384 - grjóthróngl í skurði, í A
2 sh 22	27.7.99	Svæði IV	Brennisteinsútfellingar og ummyndanir á steini í mannvirki 12, í N
2 sh 23	27.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 22
2 sh 24	28.7.99	Svæði VI	Ræsi í gangabæ (botn í ræsi), í S
2 sh 25	28.7.99	Svæði V	CS379, CL401, CS396, CC405, 399, 409, í N
2 sh 26	28.7.99	Svæði V	Sama og mynd 25, í V
2 sh 27	28.7.99	Svæði V	CS379 og hluti af CL401, í N
2 sh 28	28.7.99	Svæði V	Mannvirki 10, í NA
2 sh 29	30.7.99	Svæði V	CL419, 421, 423 og stoðarholur, í A
2 sh 30	30.7.99	Svæði V	CS380, blað 3, niður og í A
2 sh 31	30.7.99	Svæði V	Sama og mynd 30
2 sh 32	30.7.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, A - hluti, niður og í S
2 sh 33	30.7.99	Svæði IV	Veggur í mannvirki 12, V - hluti, niður og í S
2 sh 34	30.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 33, í A
2 sh 35	30.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 33, í V
2 sh 36	30.7.99	Svæði V	Þrep inn í CS379 - mannvirki 10, í A
3 sh 1	30.7.99	Svæði IV	Mannvirki 11, í V
3 sh 2	30.7.99	Svæði IV	Sama og mynd 1, í N
3 sh 3	30.7.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið úr vinnupöllum, í A
3 sh 4	30.7.99	Yfirlit	Sama og mynd 3
3 sh 5	4.8.99	Svæði V	SW43 Birkilurkur á þrepum í göngum í CF425, niður
3 sh 6	4.8.99	Svæði IV	CL426 austanvert, viðarleifar, niður og í S
3 sh 7	4.8.99	Svæði IV	CL435 og 437 Torfveggur, niður og í V
3 sh 8	6.8.99	Yfirlit	Yfir uppgraftarsvæðið úr vinnupöllum, í A
3 sh 9	6.8.99	Yfirlit	Sama og mynd 8
3 sh 10	25.8.99	-	FS22 og FS23, niður
3 sh 11	26.8.99	-	FS36 og FS37, niður
3 sh 12	26.8.99	-	FS47, niður
3 sh 13	26.8.99	-	FS48, 51, 38, niður
3 sh 14	27.8.99	-	FS17, 33, 60, 61 Brýni, niður

Viðauki 5 / Appendix 5 Einingaskipurit / Harris Matrix

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 1999
Guðrún Sveinbjarnardóttir
og Guðmundur H. Jónsson

- 1 Framkvæmdir á Keldum 1997-1998 og stefnumörkun um viðgerð bæjarins. Þór Hjaltalín.
- 2 Viðgerðir á Keldum sumarið 1997. Vesturtraðir, smiðja, hjallur og Nýjahús. Þór Hjaltalín.
- 3 Ljósmyndun á Íslandi 1950-1970. Guðrún Harðardóttir.
- 4 Illugastaðir í Laxárdal og Neðstibær í Vindhælishreppi. Rannsókn á bæjarstæði dagana 21. – 23. júní. Guðmundur Ólafsson
- 5 Leitin að týndu lauginni. Sælingsdalslaug. Guðmundur Ólafsson
- 6 Reykholt í Borgarfirði. Framvinduskýrsla. Guðrún Sveinbjarnardóttir og Guðmundur H. Jónsson

ÞJÓÐMINJASAFN
ÍSLANDS